

DE PROOSDIJKOERIER

oktober 1998, jaargang 13/14 nummer 3

De Proosdijkoerier is een kwartaaluitgave van de historische Vereniging 'De Proosdijlandden' opgericht 20 september 1984.

In dit nummer:

Eeuwfeest van de coöperatieve Rabobanken
in de gemeente De Ronde Venen

Thema-editie

Voor het eerst in het bestaan van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' verschijnt er een thema-editie van 'De Proosdijkoerier', geheel gewijd aan slechts één onderwerp. Enige maanden geleden hebben de Rabobank De Ronde Venen en onze Vereniging besloten in ons verenigingsorgaan aandacht te besteden aan het eeuwfeest van de Coöperatieve Rabobanken in de gemeente De Ronde Venen.

In dit nummer wordt de geschiedenis belicht van de Boerenleenbanken en de Raiffeisenbanken in Mijdrecht, Vinkeveen, Waverveen en Wilnis. De bank heeft de archiefbescheiden ter beschikking gesteld en door de redactie van ons blad is daarin onderzoek gepleegd, nadat eerst een inventaris is samengesteld. Gebruik makend van genoemde bronnen en de met oud-bestuursleden en oud-personeelsleden gevoerde gesprekken wordt in deze editie een beeld geschetst van de opkomst van de plaatselijke banken.

De vier banken waren zeker niet gelijkvormig en bovendien zeer sterk op hun eigen zelfstandigheid en hun principiële achtergronden gesteld. De Boerenleenbank in Mijdrecht was lange tijd een uitgesproken rooms-katholieke bank, de Raiffeisenbanken in Vinkeveen en in Waverveen enigermate neutraal en de Raiffeisenbank in Wilnis voornamelijk protestants-christelijk. De eigen identiteit was sterk ontwikkeld. Het wekt daarom geen verbazing dat het fusieproces zich over meer dan twintig jaren uitstrekt. De druk om samen te gaan wordt na de fusie tussen de Centrale Boerenleenbank

in Eindhoven en de Centrale Raiffeisenbank in Utrecht in 1972 steeds groter, hetgeen eerst in 1995 leidt tot een volledige fusie in De Ronde Venen.

Deze editie is tot stand gekomen door een nauwe samenwerking tussen een vijftal auteurs en redacteurs, te weten: Joop Frankenhuisen, Piet Grundmann, Jan Rouwenhorst, Hans Toll en Fred de Wit, die elk een deel voor hun rekening hebben genomen. Omdat veel dublures voorkwamen, zoals bij onderwerpen als fusie en geldzuivering, is er in elke historie van de afzonderlijke banken tekst terug te vinden van de verschillende auteurs.

Veel dank is verschuldigd aan het Bestuur van de Rabobank voor het beschikbaar stellen van de archieven voor onderzoek. Deze dank geldt ook voor de directeur van de bank, de heer Geert Waning, en voor een aantal personeelsleden. Mevrouw Karin Wateler heeft zich zeer ingespannen om alle stukken te verzamelen en de totstandkoming te begeleiden. Ook de heer Orien Heinsbroek heeft zijn aandeel in de ondersteuning van de auteurs en redacteurs gehad. Bovendien hebben de heren Gert Haak en Henk Warning, als bankmedewerkers, meegelezen ter vaststelling van de uiteindelijke tekst. Voor al deze hulp zijn wij hen zeer erkentelijk.

Tot veel nut zijn de gesprekken geweest die met oud-bestuurders en oud-medewerkers konden worden gevoerd. Aangenaam en onderhoudend waren de gesprekken met mevrouw A. van Nieuwkerk - de Graaff en de heren G.J.M. Berendsen, D. van Egmond, J.P. Engel, A.E. Straathof, L.H. van Walraven, B.J. Wilgers en P.C. van Zwieten. Voor deze medewerking hartelijk dank.

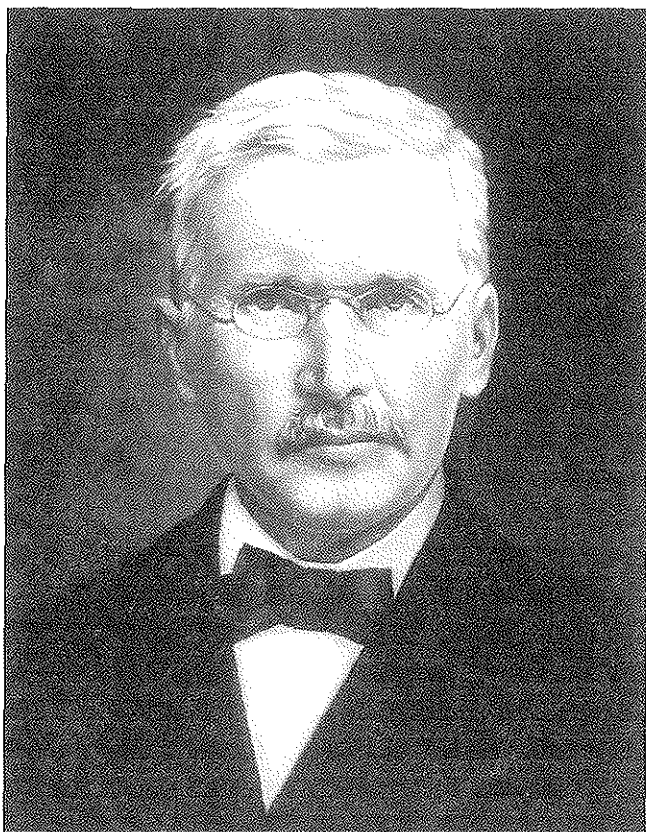
Tot slot dank aan de heer Ton Hagen, die de archivalia heeft gesorteerd en geïnventariseerd, hetgeen het onderzoek zeer heeft bevorderd en waardoor er thans een goed inzicht bestaat in de rijke archieven van de vier oorspronkelijke banken.

P.C. Grundmann

De Coöperatieve Boerenleenbank Mijdrecht

door Jan Rouwenhorst en Fred de Wit

Aan het eind van de 19e eeuw telt de gemeente Mijdrecht ruim 3.400 inwoners. Het agrarische deel van de bevolking neemt kwantitatief een belangrijke plaats in. Door de ongunstige verkeerstoestand hebben veel boeren zich toegelegd op de productie van kaas op de eigen boerderij. In 1900 zijn er meer dan drieduizend runderen en er is sprake van een sterke uitbreiding van de varkensteelt. Het aantal varkens verdubbelt in de laatste tien jaar van de 19e eeuw tot bijna tweeduizend. Deze beesten spelen een belangrijke rol bij de bemesting van het grasland, maar er is nog een andere reden voor hun aanwezigheid. Bij de kaasbereiding blijven zoete waterdelen van de melk over, de zogeheten wei, die - al dan niet vermengd met meel - als varkensvoedsel dient. De levering van consumptiemelk aan melkfabrieken komt eigenlijk pas goed op gang vanaf 1920, als gebruik kan worden gemaakt van het transport per vrachtauto. In het gebied van Mijdrecht domineert het weiland, maar er is in de omgeving ook tuinbouw op de volle grond. Het areaal bouwland vertoont sinds 1880 een dalende tendens. Op de akkers in de droogmakerijen worden vooral rogge en haver verbouwd.

Friedrich Wilhelm Raiffeisen (1818-1888). Deze Duitse econoom is de grondlegger van het coöperatieve bankwezen.

Oprichting in 1898

Op 29 maart 1898 richten twaalf veehouders uit het buitengebied van Mijdrecht de vereniging 'Coöperatieve Boerenleenbank' op. Ze doen dit ten overstaan van de plaatselijke notaris, mr. H.J.H. van der Heijden. De veehouders zijn (in alfabetische volgorde): Arie van Dijk, Cornelis Goes, Johannes Janmaat, Willem Oudshoorn, Johannes F. de Rijk, Adrianus Roeleveld, Hendrik Röling, Willem van Schie, Anthonie Verhaar, Johannes van Wijk, Jacob Willig en Willem Winkel. De bank wordt statutair gevestigd te Mijdrecht en "strekt zich uit over de gehuchten binnen de gemeente Mijdrecht."

Het idee van de coöperatieve, agrarische kredietvereniging is afkomstig van F.W. Raiffeisen. Met de oprichting van de 'boerenleenbank' wil deze sociaal bewogen burgemeester van diverse Duitse plattelandsgemeenten in de tweede helft van de 19e eeuw een einde maken aan de armoede onder de boerenbevolking.

De locatie van de bank

De bronnen geven geen duidelijk uitsluitel over de eerste locatie van de bank. Het bestuur besluit de vergaderingen "te houden iederen maand als zijnde zeer in het belang der zaak" en "zoo veel mogelijk bij den leden aan huis."

Vanaf eind 1899 houdt de bank zitting op hoeve 'Mijnlust' in de Tweede Bedijking. Na enige tijd wordt verondersteld dat de afgelegen boerderij een negatieve uitwerking heeft op de groei van de bank. In 1905 wordt de bankzitting verplaatst naar een lokaal aan Bozenhoven, dat gehuurd wordt van de Coöperatieve Maalderij 'De Toekomst'. De verstandhouding met de landbouwvereniging wordt niet bevorderd als die in 1907 besluit de huur te verhogen van vijf naar vijftig gulden per jaar.

In 1911 wordt voor het eerst gepraat over de bouw van een eigen kantoor en vergaderlokaal op dezelfde plek. In het bestek zijn ook een woonhuis, winkel en paardenstal opgenomen. De brand- en inbraakvrije kluis krijgt een plek achter in de paardenstal. Die ruimte is zeker functioneel: de boeren komen met paard en wagen naar de maalderij. In 1900 zijn er in Mijdrecht meer dan 300 paarden geregistreerd. Voor de wachtende paarden zijn er zelfs twee ruiven: één voor paarden van bankcliënten, de ander voor relaties van de maalderij.

Eind 1912 koopt de bank de benodigde bouwgrond voor f 1.000,- van 'De Toekomst'. In 1913 neemt de Mijdrechtse Boerenleenbank het eigen pand in gebruik. Winkel en woonhuis worden voor vijf gulden per week verhuurd aan A. Cordes, op voorwaarde dat zijn toekomstige vrouw het kantoor en de wachtkamer schoonhoudt, de kachel aanmaakt en de olielampen vult. Ze krijgt daarvoor een wettelijke vergoeding van vijftig cent.

Sindsdien is het bankgebouw - vanaf 1995 als hoofdkantoor van Rabobank De Ronde Venen - gevestigd aan Bozenhoven. In 1970 wordt aan de Prinses Margrietlaan 22 een bijkantoor in gebruik genomen, dat daarvoor

sinds 1967 heeft gefunctioneerd vanuit een woning in de nabijgelegen Schoutenstraat. Daarnaast heeft de bank voor kortere of langere tijd zittingen gehouden in De Hoef, Kudelstaart en in de serre van 'de Vergulde Wagen' in Wilnis.

De vereniging 'Coöperatieve Boerenleenbank' en het lidmaatschap

Het doel van de vereniging is de verbetering van het landbouwbedrijf. Men wil dat realiseren door aan 'vertrouwbare' medeleden geld voor te schieten; door aan leden gelegenheid te geven om ledig geld veilig te beleggen en ten derde wil men een fonds vormen en behouden. De werkzaamheden van de vereniging, die voor 30 jaar is aangegaan, beperken zich tot het aanwerven van het "noodige bedrijfskapitaal door middel van in- en uitleenen niet om winsten te maken, maar om den stoffelijken en zedelijken toestand der leden te verbeteren" en daarom is "alle geldhandel, waaraan eenig gevaar verbonden is, volstrekt verboden." Over de besteding van kredieten bestaat geen onduidelijkheid: "Vorschotten mogen alleen verstrekt worden aan oppassende landbouwers en moeten besteed worden aan de werkelijke verbetering van hun bedrijf."

Aan het lidmaatschap van de vereniging zijn strikte voorwaarden verbonden. Men moet godsdienst, huisgezin en eigendomsrecht in christelijke zin erkennen als de grondslagen van de samenleving en van elk lid wordt verwacht dat hij "zijn gedrag daarna regele."

Bovendien mag men - in verband met de hoofdelijke aansprakelijkheid - geen lid zijn van "eene andere leenbank."

Het beheer van de vereniging wordt gevoerd door een Bestuur, dat het beleid voorstelt en uitvoert en een Raad van Toezicht, die het beleid toetst aan de statuten. Daarnaast is er een Algemene Vergadering, die formeel het beleid vaststelt. Tenslotte is er een kassier.

Bestuur en Raad van Toezicht

Eén van de veehouders, Cornelis Goes, wordt de eerste directeur, d.w.z. hij is de eerste voorzitter van het bestuur, waarvan om de twee jaar vier, respectievelijk drie leden aftreden. Die functie van directeur wordt getypeerd als "de ziel van de vereeniging." Hij houdt toezicht over alles, handhaaft eenheid en orde en tekent of stempelt alle stukken. Op de bestuursvergaderingen komen vrijwel altijd verzoeken voor geldleningen aan de orde.

Bestuursvoorzitter Cornelis Goes met echtgenote in Utrechtse klederdracht.

In de statuten is vastgelegd dat de leden van het Bestuur en de Raad van Toezicht verspreid over het werkgebied behoren te wonen, "om met den toestand van alle leden bekend te zijn en onder hen te kunnen werken en zij bedienen hun ambt zonder eenige bezoldiging."

De Raad van Toezicht, voor een periode van drie jaar benoemd, moet uit zes leden bestaan. Als pas na een aantal jaren een huis-

houdelijk reglement is opgesteld, wordt daarin bepaald dat in de Raad van Toezicht "zoo mogelijk een geestelijke" zitting heeft. In de editie uit 1910 staat: "De Zeereerwaarde Heer Pastoor der Parochie Mijdrecht-Wilnis is van rechtswege Adviseur der Boerenleenbank en heeft het recht alle vergaderingen bij te wonen."

Op zowel het Bestuur als de Raad van Toezicht is in de beginfase kritiek, omdat men zichzelf sommen geld leent, die "niet kunnende dienen tot bloei en vooruitgang van den leenbank." Het Bestuur, dat zich niet zou conformeren aan besluiten van de Algemene Vergadering, royeert in 1909 zelfs de kritische voorzitter van de Raad van Toezicht, C. Knigge uit Wilnis, als lid van de bank. Knigge is lid van de Provinciale Staten van Utrecht en wordt later wethouder van Wilnis. In 1913 ontstaat een rel over het uitlekken van bankgeheimen. Omdat het gerucht gaat dat er met bankgeld is gespeculeerd, wordt getwijfeld aan de zekerheid van de bank.

Tijdens de crisis, in de jaren '30, komt er opnieuw kritiek op uitleningen aan leden van Bestuur en Raad van Toezicht. Een inspecteur van de Centrale Bank meldt zijn "grootte en ernstige bezwaren" tegen die praktijk.

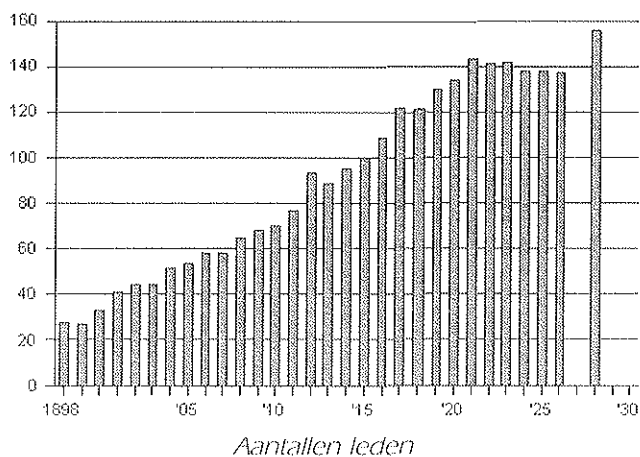
De Algemene Vergadering

De eerste Algemene Vergadering vindt plaats op 21 oktober 1898. Als hoogste instantie heeft ze het recht om over alle aangelegenheden van de leenbank te beslissen. Minstens eenmaal per jaar, rond 1 mei, moeten alle mannelijke leden die bijeenkomst bijwonen. Vrouwelijke leden kunnen volstaan met het sturen van een gevolmachtigde. Wanneer men zonder geldige reden verzuimt, kan een boete opgelegd worden. Er wordt zelfs onderzocht of de boete - eerst een kwartje - van het spaartegoed kan worden afgeschreven. Op die manier dwingt men tot een grote opkomst, want "minimaal de grootste helft moet aanwezig zijn voor geldige besluiten", aldus een inspecteur van de Centrale Bank. Om besluitvorming onder invloed van spiritualia te voorkomen, geldt als regel: "Voor een vergaderlokaal

neme men zoo mogelijk een lokaal waar geen drank gebruikt hoeft te worden."

De bijeenkomsten hebben lange tijd een vaste indeling. De voorzitter opent met de christelijke groet "Geloofd zij Jezus Christus", waarop de vergadering invalt met "In alle eeuwigheid. Amen." Dan volgen het voorlezen van de notulen van de vorige bijeenkomst en de bespreking van de afgesloten jaarrekening en opgestelde balans. Daarna komen de bestuursverkiezingen en de eventuele wijzigingen in statuten en huishoudelijk reglement aan de orde. Een vaak gestelde vraag is of er iets gedaan kan worden aan de rentestand en of men de volgende keer op tijd kan beginnen. Tijdens Algemene Vergaderingen worden ter nagedachtenis van overleden bestuursleden door de leden ook gezamenlijk vijf 'Onze Vaders' en vijf 'weesgegroetjes' gebeden.

Bank Mijdrecht periode 1898-1928

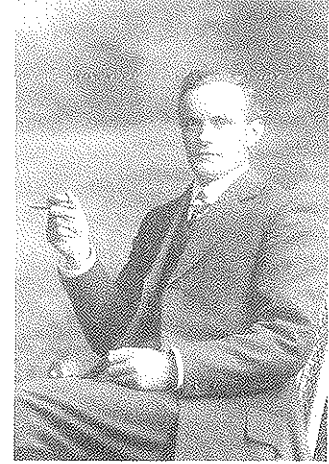
De kassiers

De kassier, die als enige een salaris ontvangt, is de eigenlijke zaakvoerder van de bank. Hij wordt door de Algemene Vergadering benoemd voor een periode van vier jaar. In opeenvolgende huishoudelijke reglementen is uitdrukkelijk vastgelegd dat de kassier niet tegelijkertijd herbergier mag zijn en zijn wekelijkse zittingen niet mag houden in de herberg. Gedurende enkele uren per week houdt de kassier op een vaste dag zitting in het lokaal van de bank. Zeker in de beginfase, vooral in de periode 1909-1911, ziet de kassier toe op

een juiste naleving van de regels door de Raad van Toezicht, omdat die herhaaldelijk besluiten neemt, zonder dat voldaan wordt aan de voorgeschreven meerderheid. Dit wordt hem door dat college niet in dank afgenomen.

J.C.M. Goes

H. Chr. de Graaff

De opeenvolgende kassiers in Mijdrecht zijn: J.F. Heuvelink, J.F. de Rijk, J.C.M. Goes en H. Chr. de Graaff, die in 1952 wordt opgevolgd door kassier-directeur B.J. Wilgers.

De 31-jarige landbouwer Johannes Frederik Heuvelink is in 1898 benoemd. Zijn honorarium "wordt vastgesteld op een minimum traktement van f 50,- per jaar." Als borgstelling moet hij voor f 4.000,- een garantie afgeven. Voor wat betreft zijn salaris betracht het Bestuur de grootst mogelijke zuinigheid, omdat er nog weinig omzet is. Al in 1900 zegt Heuvelink op vanwege de verre afstand naar het zittingslokaal op hoeve 'Mijnlust'. Omdat niemand de functie ambieert, wordt de eigenaar van de boerderij, J.F. de Rijk, aangesteld tegen een jaarlijkse betaling van f 30,-. De Rijk woont immers in het 'bankgebouw' en heeft dus geen reistijd. Afhankelijk van het seizoen is er wekelijks een bankzitting van één of twee uur: 's zomers op zaterdagavond, 's winters elke vrijdagochtend.

In 1902 wordt de gemeente-ontvanger Johannes Cornelis Maria Goes benoemd tot kassier tegen een salaris van f 100,- op jaarbasis. Enkele jaren later komt daar 20% van de jaarlijkse winst bovenop. Kassier Joh. Goes is ten tijde van zijn benoeming ook secretaris van het

bankbestuur. Zijn vader Cornelis Goes is de eerste bestuursvoorzitter.

In 1915 staat in het huishoudelijk reglement dat de Mijdrechtse Boerenleenbank met twee kassiers werkt. Naast Goes is dat H. Chr. de Graaff. Daarover is uitvoerig gecorrespondeerd tussen de plaatselijke organisatie en de Centrale Boerenleenbank. De Algemene Vergadering heeft het salaris van de kassier verdubbeld, met de bedoeling om zo de kassier en de assistent-kassier elk *f* 300,- te kunnen geven. Aan dat besluit weigert de Centrale Bank in Eindhoven goedkeuring te verlenen, want: "Volgens den grondslag ter beoordeling der kassierssalarissen zou bij Uw Boerenleenbank één salaris van *f* 292,- zelfs voldoende zijn."

De hoofdinspecteur schrijft: "Het optreden van een assistent-kassier kan aanleiding geven tot allerlei verwickelingen en moeilijkheden. Met name zal nimmer zijn uit te maken, wanneer een tekort zou worden vastgesteld, wie de aansprakelijke persoon is. Het verlangen van het Centrale Bestuur is dat noch officieel, noch officieus werkzaamheden worden verricht door een assistent-kassier." De Mijdrechtse Boerenleenbank verzet zich tegen dat standpunt, want er wordt al sinds 1909 zo gewerkt, juist om "fraudes zoveel mogelijk te voorkomen", omdat het "voor één kassier alleen veel gemakkelijker is onregelmatigheden te plegen." Verzocht wordt om voortzetting van de plaatselijke praktijk. "Dan blijven wij verschoond van tegen één der kassiers met eene zeer harde behandeling te moeten optreden, namelijk hem heen te moeten zenden na jaren langen trouwen dienst."

In 1917 laat Eindhoven weten niet akkoord te kunnen gaan. Fijntjes merkt de Centrale Bank op dat men goedkeuring geeft aan één salaris op jaarbasis van *f* 375,- "aangezien de maatstaf geen hogere bezoldiging toelaat." Een jaar later volgt alsnog het fiat. Het Bestuur van de Mijdrechtse Boerenleenbank is klaarblijkelijk niet geheel tevreden en past een creatieve vorm van salariering toe. Bovenop het gezamenlijke salaris van *f* 600,- wordt jaarlijks -

tot aan het eind van de jaren '20 - een structurele gratificatie van *f* 200,- verstrekt, die beide kassiers moeten delen.

Spaartegoeden en kredieten

Het begin van de bank krijgt twee maanden na het opstellen van de notariële akte zijn beslag, als op 26 mei 1898 vijftien personen elk vijftig cent inleggen op spaarrekeningen. Dan wordt tevens de samenstelling van het Bestuur en de Raad van Toezicht geregeld.

Aan het eind van het kalenderjaar zijn er 32 spaarbankboekjes uitgegeven. Het totale saldo op 31 december 1898 bedraagt *f* 2.160,-. Aan rente op de inleg van zes boekjes wordt ruim twaalf gulden bijgeboekt. Die rente op de inleg is dan 3% op jaarbasis, terwijl op voorschotten 4 1/2 % verschuldigd is. Op 1 januari 1900 is het totale tegoed op 38 bankboekjes *f* 4.288,53. Acht inleggers hebben elk een tegoed van meer dan honderd gulden; één saldo bedraagt zelfs meer dan *f* 1.500,-. Daarentegen staat op meer dan twintig boekjes slechts vijftig cent.

In geografisch opzicht bestrijkt de bank dan al een groter gebied dan in de statuten is bepaald. Er zijn namelijk ook inleggers afkomstig uit Nes aan de Amstel, Vinkeveen, Waverveen, Wilnis en Zevenhoven. In juli 1906 wordt het werkgebied van de Coöperatieve Boerenleenbank statutair uitgebreid tot Mijdrecht en aangrenzende gemeenten.

In september 1910 wordt voor de honderdste keer een verklaring van toetreding getekend en van de eerste honderd uitgegeven bankboekjes staan er vijftien op naam van een vrouw. Het saldo van ingelegde spaargelden is in 1910 ruim honderdduizend gulden. Aan vorderingen staat dan een bedrag van bijna *f* 130.000,- uit. Sinds de oprichting in 1898 bedraagt de totale winst over alle jaren tot en met 1910 ruim drieduizend gulden.

De bestuurders van de Boerenleenbank bij het 25-jarig jubileum in 1923. Zittend van links naar rechts: H. Chr. de Graaff, M. Janmaat, C. Goes, pastoor J. Heerschop, A. van Dijk, onbekend en Jac. Oudshoorn; staand van links naar rechts: J. Goes, J. Oudshoorn, J. Bosman, A. Straathof en onbekend.

Aansluiting bij de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank te Eindhoven

Eind 1898 sluit de Mijdrechtse Boerenleenbank zich aan bij de in Utrecht gevestigde Coöperatieve Centrale Raiffeisenbank, "als zijnde onmisbaar voor goede werking." Bij de Centrale Bank kan de plaatselijke Boerenleenbank stortingen doen en geld opnemen om zelf kredieten op plaatselijk niveau te financieren. Bovendien besluit men controles van de kas en administratie te laten uitvoeren door inspecteurs van de Centrale Bank.

In mei 1906 komt het tot een conflict met de Coöperatieve Centrale Raiffeisenbank in Utrecht, als die weigert f 1.100,- uit te betalen, die de Mijdrechtse Boerenleenbank nodig heeft om spaargelden te kunnen terugbetalen. Tijdens een persoonlijk onderhoud te Utrecht voelen de bestuursleden van de Mijdrechtse bank zich geschoffeerd. Hun directeur C. Goes

wordt uitgescholden - "zo hard dat wij hen nauwelijks konden verstaan en er geen woord tussen konden krijgen" - en men moet allerlei verwijten aanhoren. Er zou geen huishoudelijk reglement zijn opgesteld, bepaalde hypotheeken zouden ten onrechte zijn verstrekt en de Mijdrechtse directeur wordt eigenzinnig gedrag verweten. Bovendien wordt hij onder druk gezet om een door de Centrale Bank verstrekt krediet van f 15.000,- op zeer korte termijn grotendeels af te lossen.

De verontwaardiging van het plaatselijk bestuur is zo groot, dat men besluit te breken met Utrecht, dat het enkel te doen zou zijn om te ontvangen en niet om te lenen. De notulen van de spraakmakende bestuursvergadering melden dat "de geest van naastenliefde, het hoofdmotief van de Raiffeiseninstellingen, is verdwenen." Bovendien is eerder als kritiek aangevoerd dat de Utrechtse bank de protestantse kant op gaat en dat enkele vooraanstaande katholieken uit Amsterdam al uit het

bestuur zijn getreden. Vanaf het begin zou men in Mijdrecht "geen schik van de heeren van de Centrale Bank hebben gehad en dergelijke gedachten werden meer geopperd."

Een maand later, in juni 1906, sluit de Mijdrechtse bank zich aan bij de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank te Eindhoven, die zich als katholieke organisatie manifesteert.

'Rooms-making' van de bank

In hoeverre godsdienstperikelen een rol bij de Mijdrechtse bank hebben gespeeld, is niet duidelijk, maar in 1909 besluit de Raad van Toezicht "aan het Bestuur last te geven geen protestanten meer als lid aan te nemen. Is het Bestuur het daarmee niet eens, dan moet er maar eens eene samenspreking hierover plaats hebben." Eind 1916 besluiten de Raad van Toezicht en het Bestuur tot een statutenwijziging om te geraken tot 'Rooms-making' van de bank. In 1917 vindt die aanpassing van de statuten plaats.

*Het bankgebouw omstreeks 1944.
De winkel van Arend Cordes is dan al gesloten.*

Opnieuw wordt het werkgebied nauwkeurig begrensd: "De gemeente Mijdrecht, de gemeente Wilnis, de waterschappen 'Groot-Mijdrecht' en 'de Eerste Bedijking', de Zevenhovensche polder en de buurtschap 'Donkereind' onder de gemeente Vinkeveen."

Vastgelegd wordt dat voor het lidmaatschap is vereist "dat men den Rooms-Katho-

lieken godsdienst belijde en zijn gedrag daarna regele." Andersdenkenden kunnen worden toegelaten als 'hospitant-leden'. Maar ze zijn niet verkiesbaar in het Bestuur en de Raad van Toezicht, niet benoembaar tot kassier en hebben geen recht tot het bijwonen van de Algemene Vergadering

Ook op andere wijze wordt het lidmaatschap in de statuten van 1917 formeel beperkt. Leden van de Boerenleenbank worden dan ook geacht lid te zijn van een boerenbond, een uitgangspunt dat dan al meer dan tien jaar wordt gehanteerd in het huishoudelijk reglement. In de praktijk wordt die verplichting slecht nageleefd, ondanks diverse oproepen en controles.

In 1927, bijna 30 jaar na de oprichting in coöperatieve vorm, wordt besloten de Mijdrechtse bank om juridische redenen te liquideren om vervolgens als een 'gewone' Boerenleenbank door te gaan. De bank kan daarvoor de katholieke signatuur handhaven en met 'hospitant-leden', blijven werken. Pastoor J. Heerschop, de geestelijk adviseur van de bank, smeekt op de betreffende ledenvergadering God's zegen af. Als hij het jaar daarop overlijdt, wordt het geestelijk adviseurschap overgenomen door pastoor van de Pavert.

Bovendien heeft de belastingdienst door de nieuwe juridische vorm vanaf 1927 een geringere mate van inzage, zodat de geheimhouding niet "naar de maan" gaat en is het ook niet meer nodig om te voldoen aan bezwaarlijke verplichtingen, zoals het innen van boeten voor kleine verzuimen. Anderzijds kan men op die manier een katholieke bank blijven en is het toch mogelijk om met "andersdenkende medebroeders op aangename en hartelijke wijze te kunnen samenwerken."

De nauwe relatie met de rooms-katholieke kerk en met daaraan gelieerde maatschappelijke organisaties wordt zeker tot aan het eind van de jaren '70 gecontinueerd. Het 'Liefdesgesticht' van de r.-k. zusters te Mijdrecht en de r.-k. kerken te Mijdrecht, De Hoef en Uithoorn ontvangen vanaf 1918 herhaaldelijk een be-

scheiden winstuitkering. Ook de r.-k. wijkverpleging, het Wit-Gele Kruis, wordt keer op keer bedacht.

In 1938 beveelt pastoor Van de Pavert de aanwezigen op de Algemene Vergadering van harte aan om het volgend jaar toch vooral de mis bij te wonen, ter intentie van de levende en overleden leden. Omdat men voorafgaande aan het ter communie gaan niets mag eten, zijn er voor iedereen twee broodjes na afloop. In de statuten van 1952 is vastgelegd dat: "telken jare op den dag van de Algemene Vergadering in de parochiekerk van den H. Johannes den Dooper Mijdrecht-Wilnis een gelezen Mis aan God wordt opgedragen voor de levende en overleden Leden van de Boerenleenbank Mijdrecht" en dat "binnen een maand na overlijden van een Rooms-Katholiek lid van het Bestuur of van den Raad van Toezicht een gezongen Requiem-mis aan God wordt opgedragen voor de zielerust van het overleden Lid. Daarna de gebruikelijke koffietafel voor het Bestuur en den Raad van Toezicht met de naaste van familie van het overleden Lid." De gezongen uitvaartmissen zijn al een vaste praktijk sinds 1920.

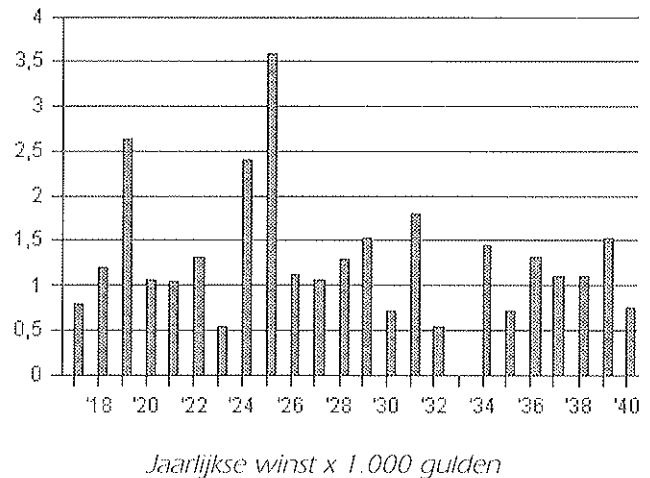
In de jaren '70 gaat een deel van de winstuitkering, die dan in totaal slechts een paar duizend gulden op jaarbasis bedraagt, naar maatschappelijke organisaties, die plaatselijk actief zijn. Dit geldt o.a. voor de vrijwillige brandweer, de muziekvereniging 'VIOS', de Oranjevereniging, de voetbalclub en diverse kruisverenigingen. Maar organisaties als de katholieke basisscholen, katholieke ouderverenigingen en op confessionele leest geschoelde boeren- en tuindersbonden, evenals katholieke plattelandsjongeren, worden ook dan niet vergeten.

De periode 1918-1940

Gedurende de periode van de Eerste Wereldoorlog verdrievoudigt het saldo aan spaargelden tot bijna een half miljoen gulden. De winst over 1918 stijgt met meer dan 50% tot twaalfhonderd gulden. De toename van de winst op de jaarrekening over 1919 is zelfs meer dan 100%. Het is absoluut - met uitzon-

dering van 1925 - het beste resultaat tot aan 1944. Ook voor wat betreft de verstrekte kredieten is de ontwikkeling explosief. De voorschotten in 1919 - voor een bedrag van meer dan een kwart miljoen gulden - laten namelijk een verviervoudiging zien ten opzichte van 1918. Dit bedrag wordt tot ver na de Tweede Wereldoorlog niet geëvenaard!

Bank Mijdrecht periode 1917-1940

Na 1925 vertoont de omzet een terugloop. De inleg van spaargelden vlakt af en in de jaarlijks verstrekte voorschotten is een dalende tendens. Deze ontwikkeling heeft ongetwijfeld te maken met de crisis in de landbouw, die eigenlijk al in 1924 begint. De gevolgen van de beurskrach van 1929, de opmaat tot een wereldwijde recessie, blijken uit de vergaderverslagen en financiële overzichten van de Mijdrechtse bank.

In 1933 krijgen 26 leden vrijstelling van aflossing. Soortgelijke besluiten worden ook in de volgende jaren genomen. Het saldo aan spaargelden loopt tussen 1926 en 1936 met meer dan 50% terug tot minder dan f 300.000,-. Spectaculair is de daling van de kredietverstrekking: in 1926 meer dan tweehonderdduizend gulden; in 1938 wordt maar tienduizend gulden verstrekt, het laagste niveau sinds 1904! Toch blijft de bank winst maken, al vertoont het positieve resultaat een wat grillig verloop. Hoewel inspectierapporten over de jaren '30 ontbreken, is het mogelijk een indicatie te geven van de problemen in de agrarische sector. In

1940 is er een betalingsachterstand van 67% op het totaal aan uitstaande voorschotten. Bijna al die achterstanden zijn ontstaan in de loop van de jaren '30.

Wellicht is de sluiting van de Mijdrechtse biscuitfabriek 'De Lindeboom' in 1937 ook een gevolg van de economische crisis. In 1930 biedt die onderneming nog werkgelegenheid aan zo'n 250 mensen, waarvan er ruim 100 in De Ronde Venen wonen. Mede door mismanagement gaat de fabriek dicht, waardoor meer dan 100 personeelsleden hun baan verliezen.

De bank in oorlogstijd

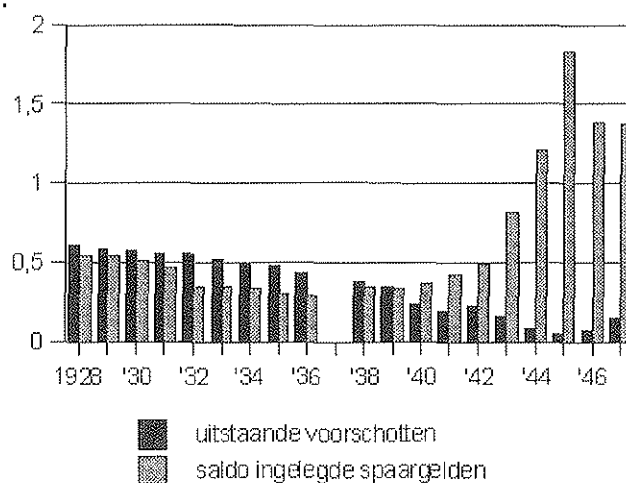
In de Algemene Vergadering van mei 1940 gaat de geestelijk adviseur in op de ernstige toestand. Hij hoopt dat de bank en haar leden gespaard blijven voor de gevolgen van de oorlog. In het jaarverslag over 1941 wordt vermeld dat de positie van de bank zich in stijgende lijn beweegt "ondanks de bewogen tijden." Er is dus sprake een "verblijdend teken, ware het niet dat dit ook hoofdzakelijk voorkomt uit den ernst des tijds, waardoor uit verkoop en inkrimping van de veestapel veel bedrijfskapitaal vrijkomt, hetwelk wordt gebruikt, en niet ten onrechte, op de eerste plaats voor aflossing van in voorschot en in lopende rekening opgenomen gelden, terwijl ook een gedeelte als inlage op de spaarbank konden worden geplaatst en zodoende deze gelden goed zijn bewaard, tot weer betere, andere tijden aanbreeken."

Het kost zelfs moeite de ingelegde gelden rentegevend te beleggen. Aan de leden wordt gevraagd zich "schouder aan schouder te stellen om de Boerenleenbank sterk te maken, want het is niet alleen goed de spaargelden te brengen" en men zou er goed aan doen "in eigen huisgezin de groote zoons aan te sporen reeds nu zich als lid te laten inschrijven."

In 1943 wordt gesproken over "den ongelukkigen oorlogstijd" en gehoopt wordt dat "spoedig een einde aan deze treurige toestand mag komen." Door de grote toevloed van

spaargelden en aflossingen op de voorschotten, kan veel geld niet geplaatst worden in de eigen omgeving. Men brengt dat onder bij de Centrale Bank "tot er een betere belegging voor is gevonden." De balans met een winst van net f 200,- wordt "sterk beïnvloed" door de fiscus, die "tegenwoordig een flink woordje mede spreekt." Daarentegen bedraagt de toename van spaargelden meer dan f 350.000,-. Bovendien komen er aanzienlijke bedragen binnen aan aflossingen.

Bank Mijdrecht periode 1928-1947

Totale aan voorschotten en spaargelden
x 1.000.000 gulden

Omdat het problematisch is al dat geld productief te beleggen, worden de rentepercentages op de inleg verlaagd tot zo'n 2%. In 1944 neemt het saldo aan direct opvraagbaar spaargeld toe met bijna f 400.000,- en over 1945 is die groei meer dan f 600.000,-. Door de voedschaarste lopen de prijzen voor landbouwproducten op en wordt er verdiend in de agrarische sector. Daarentegen is er door schaarste aan materialen weinig interesse in kostbare investeringen. Het totaal aan uitstaande voorschotten neemt over de jaren '44 en '45 met meer dan honderdduizend gulden af. In dezelfde periode bedraagt de winst bijna vijf mille.

Het jaarverslag over 1944 wordt pas in 1946 aangeboden, samen met het overzicht van 1945. Eén van de oorzaken voor die vertraging is het ontbreken van communicatie met de centrale Bank. Sinds september 1944 is

het contact met Eindhoven verbroken "tot pas in juni 1945 de eerste tekenen van leven konden worden gegeven." De vertraging in het opstellen van de balanssen over 1944 en 1945 is deels ook te verklaren uit de diverse overheidsmaatregelen in het kader van de geldzuivering.

De geldzuivering

Tijdens de bezetting hebben de Duitsers zich intensief met het Nederlandse geldwezen bemoeid. Het gevolg hiervan is dat het geldvolume tijdens de oorlog toeneemt van 2½ tot bijna 11 miljard gulden. Overigens moet worden opgemerkt dat de waarde van het geld, dus de koopkracht, gedurende de oorlogsperiode met de helft vermindert en dat, door het bestaan van een zwarte markt, de prijzen voor veel schaarse producten juist extra hoog zijn. Ook na de oorlog is er nog enkele jaren een zwarte markt in schaarse producten.

Direct na de bevrijding neemt minister van Financiën, prof. mr. P. Liefstinck, de geldzuivering ter hand om twee doeleinden te bereiken: de geldvoorraad in overeenstemming brengen met de economische toestand van het land en het afromen van woekerwinsten, die door de zwarte handel zijn verkregen. Liefstinck vergelijkt de financiële toestand in ons land met een overvolle kassa in een lege winkel. Al het oude geld, behalve de zinken munten, moet worden omgewisseld in nieuwe bankbiljetten. De inlevering van het geld gebeurt bij de banken, die het tegoed op geblokkeerde rekeningen zetten. Pas nadat voor de belastingdienst is aangetoond dat het geld op bonafide wijze is verkregen, kan men weer over het tegoed beschikken. Op die manier wordt voor meer dan 3 miljard gulden aan overtollige koopkracht vernietigd en is Nederland behoed voor een ongebreidelde inflatie.

In de week van 9 juli 1945 leveren zo'n 600 mensen hun bankbiljetten van f 100,- in bij de Boerenleenbank voor een totaalbedrag van f 565.400,-. Eén persoon levert zelfs 225 bankbiljetten van f 100,- in. In de tweede helft van

september volgen de overige bank- en muntbiljetten. Dan wordt f 471.191,52 bij de Boerenleenbank aangeboden. Tenslotte wordt er nog een bedrag van zo'n f 40.000,- op geldkaarten ingebracht.

Als in oktober de gehele geldinlevering voorbij is, beginnen op de bank de administratieve activiteiten in het kader van de monetaire sanering en deblokkering. Alle werkzaamheden worden met de hand verricht, want de bank beschikt niet over een telmachine. Kassier H. Chr. de Graaff - vader van veertien kinderen en werkzaam bij de bank sinds 1910 - krijgt assistentie van zijn dochter Annie, die een MULO-diploma bezit. Ze ontvangt f 80,- per maand. Als haar vader in 1950 een beroerte krijgt, neemt zij alle bankwerkzaamheden waar.

De oud-kassier moet het van bestuurswege in 1952 doen met een pensioen van f 1.000,- per jaar. Zijn zoon, kapelaan J. de Graaff, geeft te kennen dat dit te weinig is, omdat z'n vader nog de zorg heeft voor vijf kinderen. Ook op de Algemene Vergadering is er kritiek op het bestuursbesluit, vooral omdat het iemand betreft "die altijd zoveel voor de bank heeft gedaan." Het Bestuur beperkt zich tot de mededeling dat de kassier in het verleden zelf geweigerd heeft mee te werken aan een pensioenregeling. Daartoe zou hij dan een deel van z'n netto salaris hebben moeten inleveren. Het valt te betwijfelen of de kassier hiertoe in staat zou zijn geweest, gelet op de grootte van z'n gezin. Z'n dochter Annie in 1998: "M'n vader deed ook de boekhouding voor de naastgelegen maalterij 'De Toekomst', want dat extra inkomen hadden we thuis echt wel nodig."

Uitbreiding

In 1952 wordt de 28-jarige B.J. Wilgers uit Schalkhaar tot kassier benoemd tegen een jaarsalaris van f 2.500,- dat lager kan uitvallen bij een daling van de omzet. Zes jaar lang is hij het enige personeelslid en hij blijft als directeur aan de bank verbonden tot 1986. Dan wordt hij als directeur opgevolgd door Geert Waning, die zijn bankloopbaan is begonnen als jongste bediende in het Drentse Zuidwolde.

Het inspectierapport van de Centrale Bank over 1952 meldt dat er al enkele jaren een teruggang in de spaargelden is te constateren. Daarom "is het van groot belang hieraan de nodige aandacht te schenken en door het voeren van propaganda, advertenties, folders e.d. meer spaargelden aan te trekken, hetgeen met het oog op de gunstige rentevergoeding door Uwe bank, nl. 2,64 % toch wel mogelijk moet zijn."

In 1953 komt de veiligheid van het kantoor aan de orde. Eén van de leden vraagt of de kassier een hondenliefhebber is, zodat een politiehond kan worden aangeschaft. De voorzitter houdt het echter bij een pas aangeschaft loket en zal in het Bestuur praten over een alarminstallatie. De heer Wilgers in een interview in 1998: "De bank was destijds alleen 's ochtends geopend. 's Middags ging ik wel eens op de fiets naar de klanten toe. Hoewel ik alleen op kantoor zat, ben ik nooit bang geweest voor berovingen. Tijdens de avondzittingen op vrij-

dag was er uit veiligheidsoverwegingen wel een bestuurslid aanwezig. Ik was daar niet zo gelukkig mee, vanwege de privacy van de klant. Toen ik kwam, waren er twee kamers: één waar ik zat en een bestuurskamer, die ook gebruikt werd als wachtlokaal. Ik zat achter een bureau met een tel- en typemachine. Mijn werk bestond in het begin voornamelijk uit het administreren van de spaar-, melk- en veilinggelden. De individuele salarisrekeningen kwamen pas later, toen de loonzakjes werden afgeschaft."

In 1954 meldt de inspecteur van de Centrale Bank dat Mijdrecht nog aanzienlijk kan uitbreiden, maar dit niet lijkt te doen. Daarop plaatst men in enkele regionale kranten advertenties voor een bedrag van f 84,-. De ontwikkeling in de propaganda- en publiciteitskosten is opvallend te noemen. Van enkele duizenden guldens in het midden van de jaren '60 stijgt het budget tot vele tienduizenden guldens in de jaren '80.

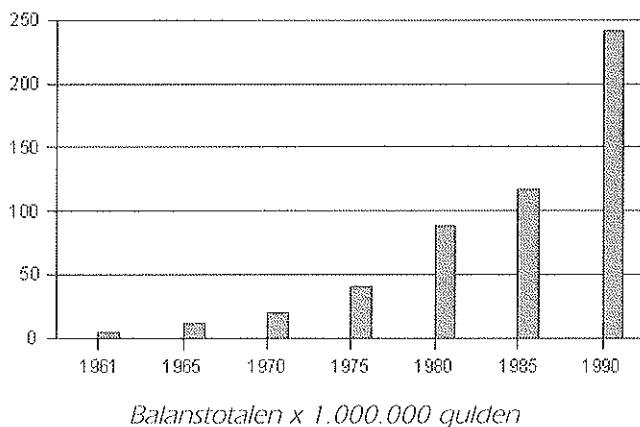

Wanneer B.J. Wilgers in 1952 als kassier in dienst treedt is het nieuwe bankgebouw juist gereed gekomen. Links de kapperszaak van Twaalfhoven, die later werd gekocht ten behoeve van de uitbreiding van de bank.

In maart 1957 wordt besloten tot het aanbrennen van neonletters op het gemoderniseerde bankgebouw aan Bozenhoven. De nauwe banden met de rooms-katholieke kerk blijken uit de inzegening van kantoor en woonhuis door de geestelijk adviseur. In hetzelfde jaar begint de bank met een wekelijkse zitting in De Hoef. Vanaf begin jaren '60 is de bank ook 's middags geopend.

In 1961 resulteert de groei van de Nederlandse economie voor de Boerenleenbank in een "bij uitstek gunstig jaar." Er worden bijna honderd boekjes, met een gratis inleg van een rijksdaalder, verstrekt bij geboorte. De spaarster die met haar inleg de 4½ miljoen gulden bij de Mijdrechtse bank volmaakt, krijgt een gratis spaarinlage van vijftig gulden. Het jaar daarop wordt het volmaken van de vijf miljoen beloond met honderd gulden. De groei van het girale betalingsverkeer en de automatische overschrijving is enorm. De betaling van salarissen via de bank neemt een grote vlucht in de jaren '60, waardoor steeds meer privérekeningen worden geopend.

Bank Mijdrecht periode 1961-1990

De kredietomvang neemt toe, vooral door de stijgende vraag naar hypotheekverstrekking. In 1970 wordt zelfs meer dan 50% van de verstrekte kredieten aangewend voor de bouw en aankoop van woningen. De onstuimige groei zet zich in de volgende decennia gestaag door.

Opvallend zijn de vernieuwing in het imago en de uitbreiding van de dienstverlening.

Enkele onmiskenbare tendensen zijn: meer aandacht voor de niet-agrarische sectoren, de groei in het aantal verkochte vakantiereizen, de toename in de deviezenomzet, de assurantiebemiddeling, de invoering van de geldautomaat en het telebankieren. Daarnaast is er een duidelijke groei in de sfeer van beleggingen en pensioenvoorzieningen. Eén van de meest recente ontwikkelingen betreft het aanbieden van toegang tot internet.

Ook de jaarlijkse winstcijfers ontwikkelen zich in positieve zin. In 1970 bedraagt het winstsaldo ongeveer f 50.000,-. Over 1993 - het laatste jaar met specifieke cijfers voor Mijdrecht - is de netto winst ruim 1,5 miljoen gulden. De balans sluit op bijna 320 miljoen gulden en de bank telt dan 970 leden. Het laatste bestuur van de Rabobank Mijdrecht bestaat uit voorzitter A.L.A. Kok, secretaris J.P.G. Roos en G.H. Tijsseling. In het dagelijks leven zijn ze resp. regionaal directeur Europa van 'Johnson Polymer B.V.', cyclamenkweker en veehouder. Tot de Raad van Toezicht behoren J.H.A. Vergeest, ing. H.W. van der Laan en W.P. van Wijngaarden.

Ondanks de mooie cijfers in de jaarrekening over 1993 kan er enige nuancering worden aangebracht. Zo is bij de uitzettingen in de categorie HID (handel, industrie en dienstverlening) sprake van groeistabilisatie "als gevolg van weinig activiteiten op het industrieterrein" en in de agrarische sector valt een daling waar te nemen. Daarentegen neemt de woningfinanciering toe, als gevolg van de rentedaling. Bovendien heeft ook het nieuwbouwproject Veenzijde III een gunstige uitwerking. Desondanks neemt de rentewinst - afgezet tegen het balanstotaal - niet toe. De marge bij de bank staat onder druk.

De jubilea

In 1923 bestaat de bank 25 jaar. Voor het feest trekt men ruim eifhonderd gulden uit. Er wordt een mis met predikatie gehouden en voor alle leden en hun echtgenotes is er een gemeenschappelijk ontbijt. Voor een select gezelschap volgt 's middags een diner in het bankgebouw. Met een gezellig samenzijn in de

r.-k. Meisjesschool wordt het jubileum afgesloten. De feestavond - ook twee kinderen boven de zestien per gezin zijn welkom - wordt opgeluisterd door de r.-k. zangvereniging en een toneeluitvoering door het r.-k. Werkliedenverbond.

Op 29 maart 1938 wordt het 40-jarig bestaan van de bank op bescheiden wijze gevierd. De leden moeten het doen met een mis en ontbijt. Het gouden jubileum wordt ook volgens het beschreven stramien gevierd: mis, ontbijt, diner in kleine kring en een genoeglijke avond met toneel en muziek. Voor de kinderen - boven de zestien - is een avond met traktatie geregeld.

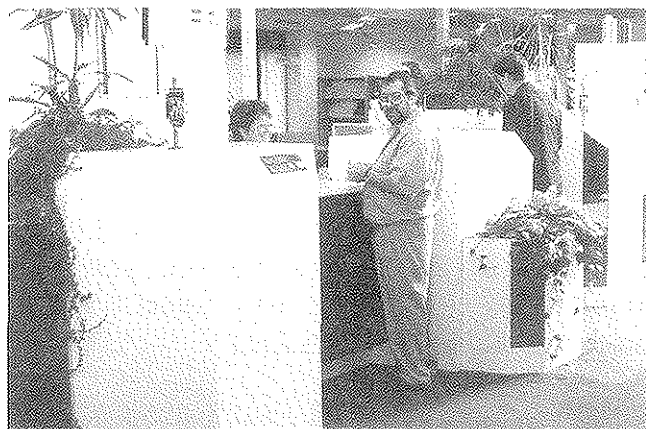
Jubilerende of vertrekkende leden van de beheerscolleges worden in de loop der tijd bedacht met praktische gebruiksvoorwerpen, zoals een vulpen en potlood of een lamp voor de woonkamer. In bijzondere gevallen - o.a. bij kassier De Graaff in 1948 - wordt een stoel ter waarde van f 120,- aangeboden. De stoel wordt dan speciaal voor de gelegenheid gemaakt.

SPAREN

In een folder werd op deze wijze het sparen aange-moedigd.

In maart 1973 bestaat de bank 75 jaar. De nieuwe aanduiding 'Rabobank' is dan sinds enkele weken in gebruik. Het budget voor de festiviteiten overschrijdt de tienduizend gulden. Bewust wijkt men af van de traditionele receptie in kleine kring. Men afficheert zich in een speciale - huis aan huis verspreide - jubileum-

*Het interieur van de bank in 1998
(foto Maarten Koch, Amstelhoek)*

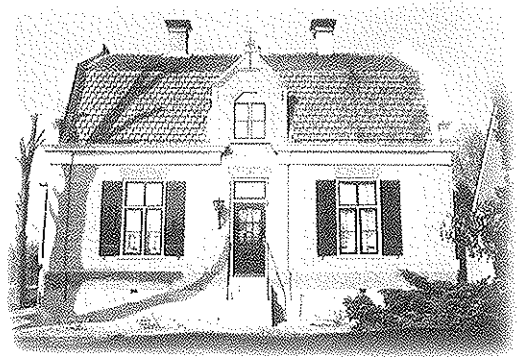
krant als "de moderne bank voor iedereen" en daarom mag iedereen meedoen aan de festiviteiten. Zo is er voor de kleintjes een kleurwedstrijd en mag de oudere jeugd een tekening maken. Volwassenen kunnen meedoen aan een fotoherkenningswedstrijd onder het motto 'Ken uw streek'. De hoofdprijs voor de kleurplaten gaat naar de 6-jarige Hans Røling. Hij krijgt een tafelfoetbalspel en een waardebon van f 75,-. De 12-jarige Nicole Breugem wint met haar creatieve inzending een waardebon van f 200,- en kan daarmee "samen met vader en moeder een mooie platenspeler uitzoeken."

De hoofdprijs voor de herkenning van twaalf foto's is een treinreis voor twee personen naar Parijs: "geheel verzorgd met excursies en zakgeld ter waarde van f 750,-." De prijswinnares laat het bedrag echter op een spaarrekening zetten. Iedere nieuwe spaarder krijgt ter gelegenheid van het jubileum een gratis inleg van vijf gulden. Bovendien wordt het 'ABC van de Rabobank' bekend gemaakt: van assurantiemedewerker tot en met "zilervloot, de uitgekende spaarvorm voor jongeren." Zelfs in de uitwerking van de letter 'O' kan de bank moeiteloos voorzien.

De Coöperatieve Boerenleenbank te Waverveen

door Joop Frankenhuizen

De oprichting van de Boerenleenbank te Waverveen volgt vier jaar na die van Mijdrecht. De schrijnende armoede in de nog maar pas drooggevallen polder Groot-Mijdrecht vormt de noodzaak voor de leenbank. Vrijzinnige boeren uit het Noord-Hollandse en minder vrijzinnige boeren uit het Utrechtse hebben voor veel geld grond gekocht en krijgen direct al te maken met de slechte gesteldheid van de grond en de torenhoge polderlasten. De polder ligt diep en de dijken, die gewoon op de drooggevallen grond zijn aangelegd, laten veel water door. Het gevolg is dat de gemalen vrijwel continu moeten draaien om te zorgen dat de polder niet weer onderloopt. Dat is, en zeker in die tijd, een kostbare zaak die verhaald wordt op de landeigenaren. Veel boeren, vooral die in het oostelijk deel, kunnen dat niet opbrengen en gaan failliet. Pas een tiental jaren na de eeuwwisseling zal men de zaak enigszins onder controle krijgen.

Het begin

De nu 68-jarige ex-voorzitter Dirk van Egmond weet het nog uit overlevering. "Die vrijzinnigheid heeft de geest van de Waverveners gevormd en dat was ook het verschil met het toen meer orthodoxe Vinkeveen. Wij kregen wel eens woorden met de Centrale Bank in Utrecht omdat we ons niet aan de regeltjes hielden, maar we waren niet zo in voor regeltjes. Het ging ons om de mensen die in nood zaten." Met "wij" bedoelt Van Egmond zijn grootvader, die als 30-jarige veehouder één van de oprichters van de bank is en zijn overgrootvader, die na de oprichting nog enige tijd lid is van de Raad van Toezicht. De grootvader van Van Egmond verlaat de bank pas op 85-jarige leeftijd.

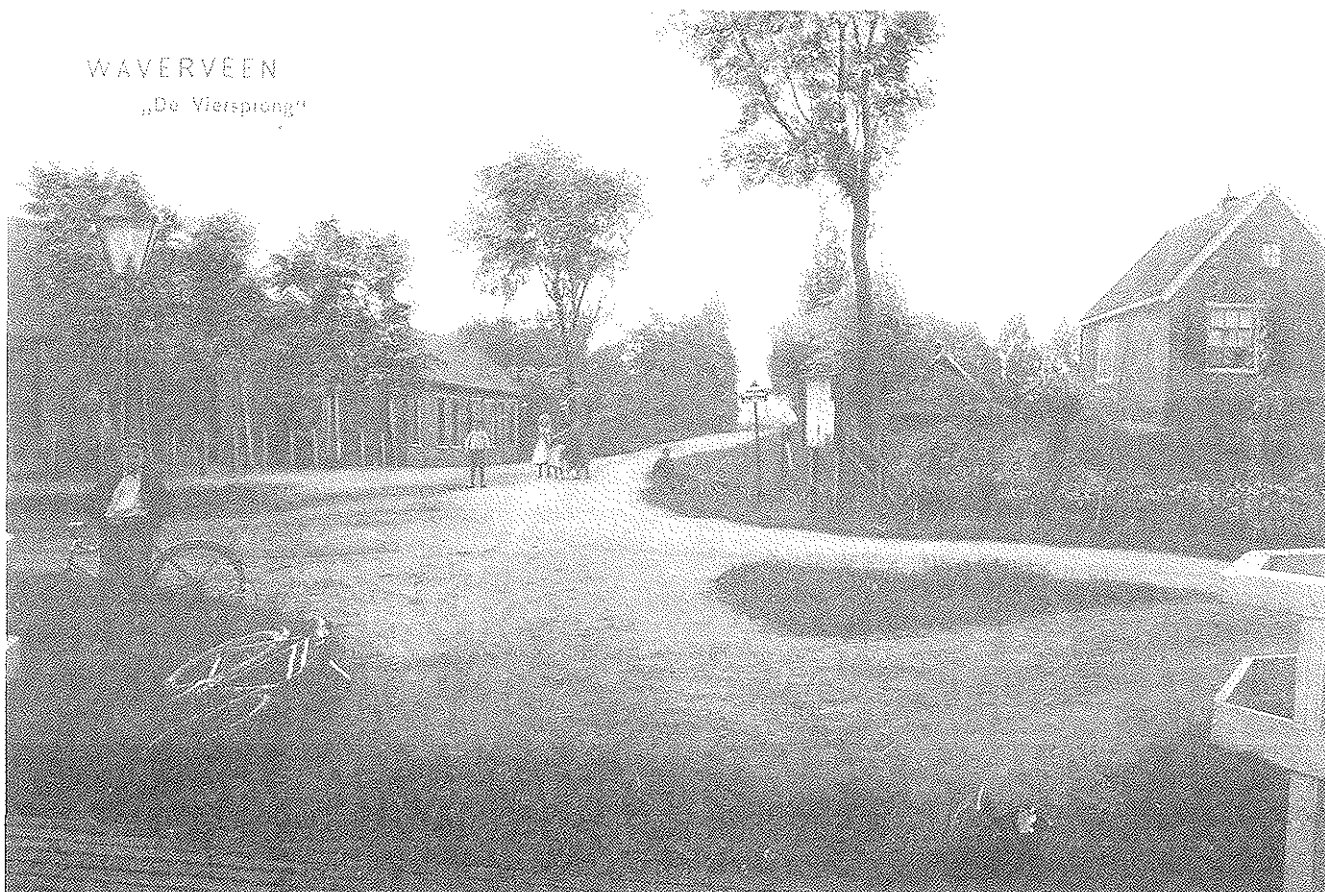
In december 1901 besluit een voorlopig bestuur in Waverveen een leenbank op te richten en advertenties te plaatsen in de weekbladen 'Het Nieuws' en 'de Drie Provincieën'. Een advertentie volgde voor de aanschaf van een brandkast en een andere advertentie waarin

de mededeling dat de bank is opgericht en men zijn spaargeld kan inbrengen tegen 3 1/2% rente per jaar. Nieuwe leden kunnen zich inschrijven bij J. de Lange die bij het huidige gemaal langs het riviertje De Waver woont. De bank zal zich aansluiten bij de Coöperatieve Vereniging van Raiffeisenbanken en bij de landbouwverenigingen te Utrecht.

De eerste Algemene Vergadering is op 2 januari 1902. Opgeroepen door de advertentie verschijnen 14 personen. De voorlopige statuten worden voorgelezen en er is gelegenheid tot inschrijving van leden. Dat worden uiteindelijk de 14 aanwezigen. Tot kassier wordt benoemd W. Enklaar, die voor zijn werkzaamheden f 25,- per jaar zal ontvangen. Elk lid betaalt bij aanneming twee kwartjes entreegeld en krijgt voor 10 cent een spaarbankboekje. Niet leden moeten daarvoor 15 cent betalen. De kassier houdt per week één uur zitting. In de zomermaanden op donderdagavond en in de wintermaanden op donderdagmorgen. De

WAVERVEEN

„De Viersprong“

De viersprong in Waverveen. Op de kruising van de Cliffordweg en de Hoofdweg stond links het café van G. de Lange. Op die plaats is in 1970 het eigen bankgebouw van de Raiffeisenbank verzezen.

maximaal door de kassier uit te betalen bedragen worden minutieus vastgesteld en zijn afhankelijk van de aanwezigheid van een bestuurslid op de zitting en van op bestuursvergaderingen genomen besluiten.

Voorschotten moeten acht dagen van te voren worden aangevraagd en binnen een half jaar terugbetaald tegen betaling van twee kwartjes provisie. Het zonder geldige reden verzuimen van de Algemene Ledenvergadering wordt gestraft met een kwartje boete en het overtreden van de plicht tot geheimhouding wordt gestraft met 25 gulden boete of schorsing. De bode die de oproepingsbrieven bezorgt, krijgt één cent per brief.

De tweede vergadering is al een maand later: een buitengewone Algemene Vergadering met als doel een voltallig bestuur te kiezen. Aanwezig zijn 17 van de inmiddels 19 leden tellende vereniging, die onder meer de polder De Ronde Hoep en Abcoude-Proostdij tot haar werkgebied rekent. Tot voorzitter wordt geko-

zen D. van Egmond jr, tot 2e voorzitter J. Voorstuijs Gz. en tot leden W. van Wessem, P. Oudshoorn en A. van Rossum. Tot leden van de Raad van Toezicht worden benoemd: D. van Egmond sr, J. de Lange, K. Smit, A. Balk, G. Kooij en W. van Doorn. Omdat niet alle nieuwbenoemde leden van de Raad van Toezicht aanwezig zijn, wordt besloten de "verschillende functies later onder elkander te verdelen." Tien inleggers hebben inmiddels f 1.587,15 bij de bank gedeponneerd en aan twee opnemers is f 1.450,- voorschot verstrekt. Iemand vraagt of ook niet-landbouwers lid kunnen worden. Een gevoelige vraag, die de voorzitter afwimpelt met de opmerking: "De beslissing over het aannemen van leden berust bij het Bestuur."

De kassiers

In de beginjaren worden de bestuursvergaderingen, net als de zittingen van de bank, bij de kassier thuis gehouden. Die woont in het polderhuis en krijgt hiervoor een extra vergoeding van 15 gulden. De kassier heeft in het op-

Het schoolhuis aan de Hoofdweg in Waverveen waarin meester J.J. van Dasler vanaf 1949 kantoor gaat houden tot 1971.

richtingsjaar veel werk verricht en wordt daarvoor extra beloond. Besloten wordt zijn jaarsalaris van vijftig gulden te verhogen tot veertig gulden. In 1904 blijkt de groei tegen te vallen. Het ledental blijft staan op 24 en de kassier besluit dan om uit eigen middelen *f* 10,26 bij te passen om de jaarrekening te doen sluiten. De salarisverhoging van het jaar daarvoor is kennelijk teveel van het goede geweest. In 1906 gaat het beter en wordt besloten het salaris op *f* 60,- te brengen en tevens besluit men per jaar *f* 20,- uit te trekken voor het gebruik van het vergaderlokaal met koffie. In 1909 wordt het salaris van de kassier op *f* 80,- gebracht. Een jaar later wordt dat zelfs *f* 100,-.

In april 1918 vertrekt kassier Enklaar uit de gemeente. Hij krijgt een gratificatie van *f* 150,-. Zijn opvolger is W. B. van Stappen, die een jaarsalaris van *f* 150,- ontvangt. De kassier van de zusterbank in Vinkeveen ontvangt dan al vierhonderd gulden. De vergoeding voor "het gebruik van een lokaal voor vergaderingen met koffie en sigaren voor het Bestuur en den Raad van Toezicht", wordt verhoogd tot *f* 50,-. Een jaar later besluit men, met de slechte tijden in zicht, het geld voor de sigaren te doen vervallen en het salaris van de kassier op driehonderd gulden per jaar te brengen.

In 1929 vraagt kassier Van Stappen ontslag. Hij wordt opgevolgd door F. van Golen, "die zich per 1 april 1929 te Waverveen in het huis van den tegenwoordigen kassier zou vestigen

en die tevens is benoemd tot chef-motordrijver bij het Electrisch Gemaal van het Waterschap Groot-Mijdrecht." Het Bestuur hecht veel belang aan het behoud van het polderhuis, zodat Van Golen wordt benoemd.

In mei 1948 dient kassier Van Golen zijn ontslag in. Het Bestuur stelt voor J. van Dasler, hoofdonderwijzer van de Christelijk Nationale school te Waverveen, te vragen de functie over te nemen. Eén van de argumenten is dat de bank in de omgeving gevestigd moet blijven. De Centrale Bank is het met het voorstel niet eens, waarop besloten wordt in 'De Dorpsstem' een advertentie te plaatsen voor sollicitanten. Vier personen reageren. Hiervan worden er twee voorgedragen, waarna één zich terugtrekt. Inmiddels is er toch nog een sollicitatie binnengekomen, zodat er opnieuw een voordracht moet komen waarover met de Centrale Bank weer is overlegd. Het wordt uiteindelijk toch Van Dasler die in mei 1949 zal aantreden en in zijn huis aan de Hoofdweg, vlak bij de school, kantoor gaat houden. Volgens de toenmalige voorzitter Van Egmond nemen de kinderen dan de spaarbankboekjes met geld mee naar school om ze aan de schoolmeester/kassier af te geven. Dit scheelt hun ouders weer een rit en de afstanden tussen de boerderijen in de polder Groot-Mijdrecht zijn niet gering.

Inmiddels neemt het werk toe en de Centrale Bank adviseert de dochter van de kassier ook kassierswerk te laten verrichten. Zij heeft al eerder assistentie verleend in drukke tijden, maar het Bestuur aarzelt echter een kassière aan te nemen die ook nog huishoudelijk werk te doen heeft. Even later meldt ze dan te gaan verhuizen en niet meer te willen. Men besluit dan tot het opstellen van een advertentie voor kandidaten voor de functie van kassier-directeur. In maart 1971 stapt Van Dasler op. De nieuwe directeur wordt Joh. Marijs. Nu er een directeur is, wordt besloten de zittingen per 3 maart 1971 te verplaatsen naar het nieuwe bankgebouw. De vrouw van de directeur doet betaald schoonmaakwerk en de directeur moet voor de tuin zorgen. Hij krijgt hiervoor een maaimachine van *f* 730,- "daar dit een

goede oefening is voor het dagelijks werk", melden de notulen van juni 1971.

De vergaderingen

De notulen van de bestuursvergaderingen van de Waverveense leenbank zijn summier. Vermeld wordt dat de notulen van de vorige vergadering zijn voorgelezen, dat de inhoud van de kas met de dagtellingen is gecontroleerd, dat de boeken zijn nagezien en in orde bevonden waarna wordt overgegaan tot het bespreken van verstrekking van voorschotten en uitstaande kredieten. Soms komt het tot aanpassen van statuten, het vaststellen van nieuwe rentetarieven en wordt melding gemaakt van het deposito bij de Centrale Bank te Utrecht, waar de bank een groot ontzag voor heeft.

Over maatschappelijke toestanden wordt in de verslagen meestal met geen woord gerept. In 1903 wordt besloten dat leden die een buitengewone vergadering bijwonen een vergoeding van 50 cent krijgen. Dit geldt niet voor de normale jaarlijkse Algemene Ledenvergaderingen. Bij niet verschijnen wordt nog steeds het kwartje boete geheven, maar over de inning ervan wordt niet veel geschreven. In 1906 is het ledental gestegen naar 32, slechts 17 vinden het nodig op de Algemene Ledenvergadering te verschijnen. De kassier herinnert de vergadering dan aan de boeten. Er blijken dan leden te zijn die zich niet meer kunnen herinneren de laatste vergadering te hebben bijgewoond. Besloten wordt een presentielijst te gaan bijhouden. In 1921 blijkt het aantal leden gegroeid naar 65 waarvan slechts 12 de Algemene Vergadering bezoeken, maar men maakt zich er niet druk meer over.

In 1926 bestaat de bank 25 jaar en wordt de opgaande lijn weer zichtbaar. Trouwe leden van de Algemene Vergadering krijgen gratis een kop koffie en een sigaar. Het aantal aanwezige leden wordt na 1930 niet meer genoemd in de notulen van de Algemene Vergadering.

De rituelen

De boerenleenbanken kennen een ritueel dat in de Algemene Vergaderingen nogal eens onderwerp van discussie is: de rentebijgeschrijvingen. Eens per jaar, op een vastgestelde dag, moeten de spaarbankboekjes bij de kassier worden gebracht voor het bij schrijven van rente, maar niet iedereen doet dit. Van Egmond: "We zaten dan zo'n drie dagen niet anders te doen dan rente in boekjes bij te schrijven. Eigenlijk was dat onzin, want later gebrachte boekjes werden door de kassier gewoon geaccepteerd."

Na de Tweede Wereldoorlog gaat geld inleggen nog steeds via spaarbankboekjes. Is een boekje vol dan krijgt men gratis een nieuw boekje. Dit geldt echter niet voor iedereen, sommigen moeten voor een nieuw boekje 20 cent betalen. Het is een soort boete op het niet persoonlijk verschijnen op de rentebijgeschrijvingsdagen. De leden vinden dit langzamerhand maar onzin omdat rentebijgeschrijving in de praktijk elke dag blijkt te kunnen. In 1954 wordt besloten deze boete te laten vervallen.

De periode tot 1940

Na de dip van het eerste jaar wordt snel de opgaande lijn gevonden. De bank groeit en daarmee de regeltjes. In 1907 wordt een lid geschrapt want hij blijkt ook ingeschreven bij de boerenleenbank te Mijdrecht en een Vinkeveener wordt naar huis gestuurd omdat Vinkeveen niet onder het werkgebied van de Waverveense bank valt. In november 1916 wordt ingestemd met een door de Centrale Bank voorgestelde statutenwijziging en wordt het Bestuur gemachtigd zelf de rente vast te stellen als het verschil tussen rente op spaargelden en voorschotten meer dan 1% gaat bedragen. Dit vanwege wisselende tijdsomstandigheden. Deze opmerking is de enige geschreven referentie naar de moeilijke tijden rond de Eerste Wereldoorlog.

Begin jaren '20 kondigt zich een recessie aan. Dit is te merken aan het verminderen van de inleg en het vermeederen van de opna-

men van spaargelden. In 1920 wordt ruim f 25.000,- spaargeld ingelegd en bijna f 39.000,- spaargeld terugbetaald. Dat is niet zo leuk voor de bank. Ook niet-agrariërs kunnen nu lid worden van de bank. Genoemd worden o.a. 'koopmannen' en timmerlieden. Tussen 1920 en 1924 vermindert het ingelegde spaargeld van f 77.000,- tot f 55.000,- om daarna weer te stijgen. Echt in de problemen is de bank echter nooit geweest. Na 1924 keert het getij. Er komt meer spaargeld binnen dan er wordt uitbetaald, de schuld aan de Centrale Bank daalt en ook het ledental krijgt de opgaande lijn weer te pakken.

De problemen in de crisisjaren tussen 1930 en 1940 worden in de notulen nauwelijks verwoord. Maar dat het niet goed gaat valt te concluderen uit betalingen die de bank doet aan crisiscommissies, zoals 'de Gewestelijke Tarweorganisatie', 'de Crisis Zuivelcentrale', 'de Nederlandsche Varkenscentrale', 'de Crisis Rundvee centrale' en aan het '5 gulden-toeslagper-koe fonds'. Vee van een in nood verkerende boer wordt aan de bank overgedragen. De beesten worden met een ster gemerkt. Het gaat niet goed bij de boerenbedrijven, ook al wijzen de cijfers van de bank dat niet uit.

Na 1934 volgt een daling van de ingelegde spaartegoeden en neemt ook de voorschotverlening af. De schuld bij de Centrale Bank wordt een vordering en in 1935 gaan 4 leden failliet. Ze worden uit de bestanden verwijderd. In 1936 bestaat de bank 35 jaar, maar gezien de tijdsomstandigheden zal geen herdenking plaatsvinden. In plaats daarvan krijgt elk lid een extra consumptie. In 1937 wordt besloten dat nieuwe spaarders maximaal 200 gulden mogen inleggen. Is dat meer, dan daalt de rentevergoeding tot 1%.

De oorlogsjaren

In november 1940 wordt het werkgebied van de bank omschreven als het gedeelte Waverveen van de gemeente Waverveen en Vinkeveen, de polder De Ronde Hoep, de gemeente Ouder-Amstel en de gemeente Abcoude- Proostdij tot en met de Winkeldijk en de ge-

Het pand van de Rabobank in Waverveen anno 1998.

meenten Mijdrecht en Wilnis. Men besluit dan alsnog toe te treden tot de kring Utrecht van boerenleenbanken aangesloten bij de Centrale Bank te Utrecht. Eerder zag men in die aansluiting geen voordelen. In 1941 stijgen de ingelegde spaargelden en dalen de vorderingen op de leden. De schuld bij de Centrale Bank is weer omgezet in een vordering en een deel van het overschot wordt belegd in effecten. In 1941 gaat de bank gebruik maken van de diensten van de postgiro en wordt voor het eerst na een lange periode verlies geleden. "Het steeds meer inkrimpen van credietverlening en het gebrek aan tegen een behoorlijke marge uitzetten der overtollige gelden is hiervan de oorzaak", meldt de directie.

In januari 1942 memoreert voorzitter Dirk van Egmond dat hij in 40 jaar 40 maal de controlezittingen heeft bijgewoond. Het jaar daarop wordt hij gehuldigd vanwege het feit dat hij veertig jaar leiding heeft gegeven aan het Bestuur. Als aandenken krijgt hij een vulpenhouder. "Hij moest in die periode slechts eenmaal de leiding van een bestuursvergadering overdragen aan een ander", melden de notulen trots. Op de Algemene Vergadering van 1944 zijn slechts zeven leden aanwezig. "Weinig leden in verband met de vordering van arbeidskrachten vanwege het aanleggen van een waterkering", constateert de voorzitter. In 1945 wordt geen Algemene Vergadering gehouden. In geen enkel verslag wordt echt melding gemaakt van de oorlogssituatie.

Bestuur en de Raad van Toezicht tijdens het 50-jarig jubileum in 1952. Zittend van links naar rechts: L. Teeuwen, M. van der Vaart, D. van Egmond sr, J. Winkel en F.M. van Rossum; staand van links naar rechts: M. Jimmink, K. Kranenburg, H. Samsom, G.C. van den Berg en J.J. van Dasler.

De na-oorlogse periode

Pas op de Algemene Vergadering van augustus 1946 hoopt de voorzitter dat de wederopbouw voorspoedig moge zijn. Summer wordt melding gemaakt van de geldsanering. De rente stijgt weer. Misschien is de rente in Waverveen wel te hoog, want in 1947 lost het Waterschap De Derde Bedijking een lening af door een nieuwe lening bij de Vinkeveense bank. Dit is niet leuk voor de Waverveense bank, het riekt hier naar concurrentie tussen twee banken met dezelfde moeder. In 1948 wordt gepraat over rentevergoeding en "hoe beleggers van spaargelden te behouden nu er concurrentie gevoeld wordt door naburige banken en levensverzekeringsmaatschappijen." Besloten wordt geen auto's meer als onderpand aan te nemen. De jongerenbond 'Ons Ideaal', krijgt vijf gulden om een prijs te kopen ter gelegenheid van een kalveren-keuring. De Stichting '40-'45 krijgt meer: een tien-

tje want de oorlog ligt nog vers in het geheugen.

Om meer winst te halen, heeft het Bestuur het plan deelnemingen in de staatsleningen te kopen. Men wil speculeren, want door de lage rente brengen obligaties niet erg veel op. Omdat de aankoop van Grootboekeffecten echter kosten met zich meebrengt, wordt toch ingestemd met de wat onaantrekkelijke lening aan het waterschap Groot-Mijdrecht. Tegen 3% rente leent men f 18.000,- uit voor het bouwen van een woning voor de machinist. Het gaat tenslotte om de eigen polder.

De jaren '50

In maart 1950 wordt toch voor f 30.000,- meegedaan aan de 31/4% staatslening en wordt de wenselijkheid besproken van het aanschaffen van een schrijfmachine. De kassier wordt gemachtigd een tweedehandsje te ko-

pen; meer heeft men er niet voor over. Opnieuw wordt een door de Centrale Bank voorgestelde renteverlaging betwist. Men is bang dat spaarders weglopen. Gezien de povere resultaten van de spaaracties 'Malende Molens' en 'Zingende Torens', wordt afgezien van meedoen aan de spaaractie 'De reddingboot komt'.

In juli 1951 wordt toch maar besloten de schrijfmachine aan te schaffen bij de Centrale Bank. Regelmatig worden kleine giften uitgedeeld. Tientjes voor verfraaiing van het gemeentehuis, voor een fokveedag en voor de kaaskeuringsdagen. In 1952 bestaat de bank 50 jaar. De viering vindt plaats in de grote zaal van café Van Beek in Mijdrecht en voorzitter Van Egmond wordt benoemd tot ridder in de Orde van Oranje Nassau vanwege 50 jaar in dienst bij de bank. In oktober 1953 worden tekeningen van een kleurwedstrijd met zorg bekeken en vijf prijswinnaars van een rijksdaalder bekend gemaakt. De voorzitter gaat persoonlijk naar de Christelijk Nationale school om ze uit te delen.

Af en toe vermelden de notulen ook niet zekelijke beslommeringen. In de bestuursvergadering van april 1954 vraagt de kassier wie zijn kantoor moet onderhouden. "Het schoolbestuur of de bank?", vraagt de kassier, die inmiddels bijna dagelijks zitting houdt in zijn huis aan de Hoofdweg. Er is tweehonderd gulden nodig voor schilderwerk. De vergadering vindt dit bedrag te hoog. Besloten wordt dat het Bestuur de verf en het behang zal betalen en dat de kassier maar moet zien hoe hij het er op krijgt!

In april 1956 krijgt Van Egmond 'een pracht sigarendoos' vanwege zijn 55-jarig voorzitterschap en precies een jaar later deelt invallend voorzitter H. Samsom mee dat Van Egmond vanwege gezondheidsredenen aftreedt. Als even later de verkiezing van nieuwe bestuursleden aan de orde komt blijkt kleinzoon D. van Egmond op voordracht van zijn grootvader op het kandidatenlijstje te staan. Ergens in 1957 had de toen 27-jarige junior van zijn grootvader te horen gekregen of hij maar even naar

de bestuursvergadering wilde komen, want hij stond op de verkiezingslijst voor bestuursleden. "Daar had grootvader voor gezorgd want zijn gezondheid liet hem in de steek en hij wilde graag dat de Van Egmonds bij de bank betrokken bleven. Zo ging dat in die jaren en zo ben ik er bij betrokken geworden", zou Van Egmond jr. in 1998 uitleggen. Hij wordt met 15 van de 18 aanwezige stemmen gekozen en D. van Egmond sr. wordt tot erebestuurslid benoemd. Lang zal hij er niet van genieten want in april 1958 overlijdt hij op 86-jarige leeftijd.

In 1958 is het Bestuur boos en de Centrale Bank verontwaardigd. De bank in Vinkeveen brengt een lagere rente in rekening dan voorgesteld. De nieuw gehanteerde renten op leningen zouden bekendgemaakt zijn op kleine foldertjes, ingesloten bij de dagafschriften. De Centrale Bank wil dan weten welke klant daarvoor is overgegaan naar Vinkeveen. Desondanks besluit het Bestuur de renten niet te veranderen. In oktober 1958 wordt melding gemaakt dat de Centrale Bank een betere beveiliging wenst. Opmerkelijk is dan de opmerking dat het aanbrengen van een klokslot op de brandkast voor Waverveen absoluut verkeerd zou zijn en dat een alarminstallatie onwerkzaam zou worden als de stroom werd afgesneden. Men volstaat er mee alleen de sloten te laten verbeteren.

De jaren '60

In de jaren '60 stagneert de groei van de bank en probeert men de bakens te verzetten. In oktober 1966 wil een Amsterdammer voor f 5.000,- een eerste hypotheek op een zomerhuisje. De overwaarde is hoog, maar men voorziet een teruggang van de spaarbank en daardoor moeilijkheden met de niet zo rooskleurige dispensatiegrenzen van de Centrale Bank. In die maand blijkt meer dan twee ton spaargeld te zijn weggehaald en daar staan geen inleggingen tegenover. Men besluit daarop met terugwerkende kracht de rente met een 1/2% te verhogen om zo meer geld aan te trekken. Een aantal aanvragen voor krediet moet worden geweigerd. Een agrariër wordt zelfs geadviseerd "de boerderij maar te verko-

pen en met werk in de fabriek de kost te verdienen." In december gaat de rente nog eens met een vol procent omhoog, maar ook dat blijkt onvoldoende.

De concurrentie van Vinkeveen is voelbaar, want die bank blijkt nog meer rente te vergoeden. Het Bestuur weigert echter de rente aan te passen. Opnieuw wordt een lening geweigerd en wordt er bekibbeld op het salaris van de kassier. Het bedrag dat de Centrale Bank voorstelt is hoger dan het bedrag waarmee het Bestuur instemt. Ondanks de stagnerende groei blijft men optimistisch.

In mei 1967 wordt besloten de naam te veranderen van Coöperatieve Boerenleenbank in Coöperatieve Raiffeisenbank met als werkgebied Waverveen en de omliggende agrarische gebieden voor zover deze op Waverveen zijn georiënteerd. Ondanks de teruggang wordt eind dat jaar geconstateerd dat de bank zelfstandig moet blijven en praat men over een eigen bankgebouw. Het Bestuur stelt zich de vraag wat er met de bank moet gebeuren als over vier jaar de kassier met pensioen gaat.

De nieuwbouw

In juni 1968 wordt besloten voor f 40.000,- het café van G. de Lange aan te kopen. Men wil daar een bankgebouwtje neerzetten, maar de burgemeester is niet happig op een bankgebouw op de kruising Cliffordweg-Hoofdweg. De architect komt met een bouwplan van 160.000 gulden, maar wordt gelijk teruggestuurd. "Maximaal 120.000 gulden", krijgt hij te verstaan. Op de bestuursvergadering van 9 april 1969 zijn de inspecteur en een bouwkundige van de Centrale Bank aanwezig. De Centrale Bank heeft nog steeds geen besluit genomen over dispensatie met betrekking tot de aankoop van café De Lange, maar de inspecteur verwacht dat dit spoedig zal afkomen. Een bankgebouw met woonhuis wordt te duur. Hij denkt aan prefab waarvoor maar f 19.000,- nodig is en aan een bungalow voor de kassier die, alle kosten meegerekend, op f 89.000,- zal komen. Een week later wordt opnieuw vergaderd. De dispensatie van de Centrale Bank is

binnen, de grond van De Lange mag worden gekocht, maar er mag alleen maar een houten gebouwtje op worden neergezet. De nieuw te benoemen kassier moet op de grond zelf maar een woning zien te bouwen. De vraag is echter of de gemeente de bouw van een bungalow los van een houten bankkantoor zal goedvinden.

Dan zijn er moeilijkheden met de ontruiming van het pand van De Lange. Het Bestuur van de Waverveense bank dreigt een aangetekende brief te sturen als de bewoners voor een bepaalde datum het pand niet hebben verlaten. In oktober 1969 komt de architect met een kostenbegroting, die totaal op f 153.000,- uitkomt. De begroting wordt naar Utrecht opgestuurd. In november 1969 blijkt café De Lange nog niet te zijn ontruimd, de enige bewoonster gaat echter binnenkort trouwen en men verwacht dat het pand spoedig verlaten zal zijn. In maart 1970 is dat nog steeds niet gebeurd. Desondanks besluit men de aanbesteding op 5 juni 1970 te laten plaatsvinden. Echter de Centrale Bank houdt voet bij stuk. Nieuwbouw met dienstwoning is niet rendabel. Waverveen wil hier niet aan en het Bestuur overweegt en bloc af te treden. Utrecht betwijfelt of ze dit echt zullen doen. Dan dreigt de kassier zonder Utrecht te gaan bouwen. Utrecht schrikt, hiermee zouden de wetten op de coöperatie willens en wetens worden overtreden en dat is nog nooit gebeurd. Utrecht haalt tenslotte bakzeil en de bouw van bank met dienstwoning mag beginnen. Er komen in het bankgebouw afgesloten loketten, zodat de privacy van de klanten gewaarborgd wordt. De Waverveners zijn daar zeer op gesteld.

De jaren '70

In 1972 wordt de dochter van voorzitter Van Egmond op de loonlijst gezet. Men besluit een elektrische buitenklok aan te schaffen en toe te treden tot de nieuw gevormde Centrale Rabobank. In augustus 1972 wordt de drie miljoen aan spaargeld volgemaakt. De inlegger krijgt een gouden tientje met hanger. Kijkend naar de tijd van nu, vertelt ex-voorzitter Van Egmond over de veranderde mentaliteit van

de klant. "Die krijgt in de gaten dat je ook banken tegen elkaar kunt uitspelen. Ondanks het feit dat handelsbanken duurder werken dan boerenleenbanken willen ze best wel eens onder de rente van de boerenleenbanken gaan zitten. De winkelende hypotheekzoeker gaat dan terug en speelt de banken tegen elkaar uit. Tot de laatste bank hem de deur wijst. En dat was maar goed ook, want sommigen maakten het wel erg bont."

De jaren '70 kenmerken zich door royale vergoedingen aan bestuursleden en ruim geïndexeerde salarissen voor het personeel. Als de directeur afwezig is, mag mej. Van Egmond handelingen tot f 50.000,- verrichten, daarboven is toestemming vereist van één der bestuursleden. In 1973 wordt de naam Raiffeisenbank vervangen door de naam Rabobank en wordt de noodzaak onderschreven een archiefruimte onder het gebouw te maken. Er is echter geen ruimte zodat er nieuw gebouwd zou moeten worden.

In 1976, vlak voor de fusie met Wilnis, wordt in alle stilte het 75-jarig bestaan van de

bank gevierd. Iedere klant krijgt een asbak. De Waverveense schaakclub ontvangt f 100,- omdat die club eveneens 75 jaar bestaat en omdat de Russische grootschaakmeester Victor Kortchnoi zou komen. Helaas komt de schaker, die dan behoort tot de wereldtop, niet opdagen.

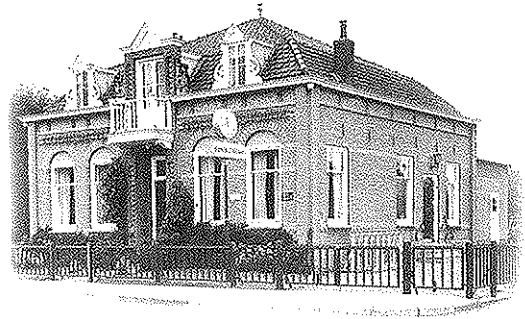
Het einde

Het zijn de Van Egmonds, die 75 jaar lang een stempel op de Waverveense bank hebben gedrukt, zodat - terugkijkend - niet ten onrechte van een familiebank kan worden gesproken. Op 24 oktober 1977 geeft de Algemene Vergadering van de Coöperatieve Rabobank gevestigd te Waverveen haar fiat aan een fusie met de Coöperatieve Raiffeisenbank gevestigd te Wilnis. De nieuwe naam wordt Rabobank Wilnis. Maar zonder slag of stoot is dat bij die eigenzinnige Waverveners niet gegaan. Het laatste bestuur van de Rabobank Waverveen bestaat uit D. van Egmond, J. van Rossum en J.A. Bakker. In de laatste Raad van Toezicht hebben zitting K. Kranenburg, G. Samsom en N. de Jong.

De Coöperatieve Boerenleenbank te Vinkeveen

door Joop Frankenhuizen

In de tweede helft van de 19e eeuw is de veenderij in Vinkeveen een belangrijk middel van bestaan tot het gebruik van steenkool steeds meer terrein wint. Het aantal plaatselijke veenarbeiders stijgt tot 800 in 1886. En de turfwinning trekt zelfs een groot aantal Duitse seizoenarbeiders aan. Afzetgebied voor de turf is vooral Amsterdam en later Gelderland. Hoe belangrijk de veenderij voor de werkgelegenheid ook is geweest, van welvaart door de vervening is absoluut geen sprake: de veenderij geeft slechts een armoedig bestaan. In de 20e eeuw loopt de werkgelegenheid terug: van zo'n 400 veenarbeiders in 1905 tot ruim 100 aan het eind van de jaren '30. In de periode van de Eerste Wereldoorlog is er nog een tijdelijke opleving, omdat er dan bijna geen aanvoer van steenkool is. De Vinkeveense Boerenleenbank ziet pas in 1905 het levenslicht, bijna zeven jaar nadat de leenbank in Mijdrecht en vier jaar nadat de leenbank in Waverveen zijn begonnen met het geven van goedkope kredieten aan boeren en verveners.

De oprichting

Op 29 augustus 1905 verschijnen voor de Mijdrechtse notaris Van der Heijden veehouder Petrus Spruijt, meester-broodbakker Gerardus Voortwist, de veenmannen Johannes Vossen-berg, Gerrit Verrips, Gerrit van der Wilt, gemeentesecretaris Johannes Schevers en Bernardus Albers om getuige te zijn bij het voorlezen van de oprichtingsakte. Allemaal heren in stemmig zwart, sommigen met stropdas, anderen met strikje of hooggesloten overhemd zonder kraag. Er is dan nog geen bestuur, dat komt pas bij de ledenvergadering in september. In het bestuur worden gekozen P. Spruijt, G. van der Wilt, Th. Bos, D. van Schaik en G. Verrips. De leden van de Raad van Toezicht worden: P. Vredendaal, A. Kok en C.O. Donicie.

De kassiers

De eerste kassier wordt J. Schepers, die f 50,- per jaar zal ontvangen. Het eerste jaar levert een verlies op van f 123,- maar dat weerhoudt de leden er niet van om het salaris

van de kassier het volgend jaar te verdubbelen. Ondanks die verdubbeling van salaris treedt Schepers al na één jaar af om plaats te maken voor C. Lutz, hoofd van de openbare lagere school, die de bank tot 1940 zal dienen. Alle vervoer van geld van en naar de Centrale Bank in Utrecht gaat met de omnibus en in een koffertje. Ieder jaar kan de kassier trots melden dat het weer goed is gegaan en er geen beroep nodig is geweest op de verzekering. Het zijn geen misselijke bedragen in dat koffertje, maar de vrees voor een roofoverval blijkt in die jaren ongegrond. In 1909 bijvoorbeeld vervoert de kassier op die manier f 80.000,- naar Utrecht en haalt er f 40.000,- op.

Het salaris van de kassier is een heet hangijzer. Steeds is men bevreesd dat dit te weinig is en steeds komen er voorstellen het op te hogen. In 1909 vraagt men zelfs bij de bank te Mijdrecht wat de kassier daar verdient. Mijdrecht heeft dan ongeveer dezelfde omzet als Vinkeveen en is dus vergelijkbaar. De kassier in

Mijdrecht verdient jaarlijks *f* 150,-. Die van Vinkeveen krijgt dan prompt *f* 200,-. In vier jaar tijd ziet de Vinkeveense kassier zijn salaris verdrievoudigen. Dit is later nooit meer voorgekomen. Lutz blijft in functie als kassier tot hij in 1940 overlijdt. Hij wordt opgevolgd door Piet van Zwieten, die tevens directeur van de groenteveiling is en jarenlang gedelegeerd bestuurslid, secretaris en plaatsvervangend kassier bij de bank. In 1956 wordt hij opgevolgd door zijn zoon Piet. Deze zal op zijn beurt in 1984 worden opgevolgd door A.P.M. Luijben.

Gevraagd naar het waarom, merkt de heer Van Zwieten in 1998 op: "In 1984 kwam de automatisering en dat was niks voor mij. Ik had in die tijd 15 man onder me en daar had ik mijn handen aan vol." Hij vertelt na de oorlog door zijn vader te zijn gedwongen als jongste bediende bij de bank te komen. Liever wilde hij de muziek in, maar "vaders wil was wet, ik moest en zou kassier worden. De hulpkassier, een boer, vertelde mij het verschil tussen debet en credit. Gezien vanuit zijn bureaustoel was de deur debet en het raam credit. Maar als ik tegenover hem zat was het net andersom. Gelukkig gaf een boekhoudcursus me wat meer inzicht in de administratie, zodat ik de taak van hulpkassier kon overnemen", herinnert Van Zwieten zich nog van die beginperiode.

Presentiegeld

Niet altijd gaat alles van een leien dakje in de Vinkeveense bank. Er is regelmatig gemopper over de boete als zonder geldige reden de Algemene Vergadering wordt verzuimd en zelfs als het Bestuur de leden tegemoet wil komen zijn er dwarsliggers. In 1909 stelt het Bestuur voor *f* 100,- van de winst te bestemmen om een deel van een oninbare post af te schrijven. Het gaat om een lening die men "onmachtig is terug te betalen waardoor de schuld ten volle door de borgen dient te worden voldaan." Het Bestuur meent geheel in de geest van Raiffeisen te handelen door de borgen slechts te verplichten tot het storten van 80%. Dit voorstel ontmoet weerstand. Het reservefonds is alleen bedoeld voor dekking van onsolide borgen en niet om borgen tegemoet

C. Lutz

te komen. Volgens kassier Lutz raakt het bestuursvoorstel het levensbeginsel van de bank.

Presentiegeld voor de bestuursleden is een ander regelmatig terugkerend discussiepunt. In 1912 wordt een jaarlijks presentiegeld van *f* 75,- voorgesteld. Een heel bedrag in die jaren. Tijdens de Algemene Vergadering vraagt een lid of de bank soms een instelling van liefdadigheid is en vergelijkt het Bestuur met een armbestuur. De kassier wijst dan naar de gemeenteraad waar ook presentiegelden worden gegeven en verdedigt het voorstel met: "In de algemene ledenvergadering bestaat een boetestelsel, iets dergelijks moeten de presentiegelden vormen voor de bestuursvergaderingen." Het voorgestelde bedrag is te luttel om als beloning te worden aangemerkt, desondanks stelt directeur Th. Bos dan de portefeuillekwestie. "Ik aanvaardde het directeurschap omdat ik meende te arbeiden voor een goede zaak. Als de leden daaraan een beloning willen verbinden, dan treed ik af." Door de houding van de directeur moet de vergadering een eigen voorstel afstemmen en dat wordt als krenkend ervaren.

Een jaar later overlijdt directeur Bos en komt het presentiegeldvoorstel terug. Het wordt dan aangenomen. In 1963 gaan de

jaarlijkse presentiegelden voor bestuursleden van f 100,- naar f 200,- en in 1969 wordt een vergoeding per vergadering vastgesteld: f 45,- voor een vergadering overdag en f 30,- voor een vergadering 's avonds. In 1985 besluit het Bestuur de presentiegelden voor leden die de Algemene Vergadering bijwonen te brengen op f 25,-. In 1993 besluit men het presentiegeld te vervangen door "een passend cadeau."

Crises en groei

De bank heeft in 1905 een moeizame start. Doordat de bank f 150,- rijkssubsidie krijgt, wordt het tweede jaar met een kleine winst afgesloten. De volgende jaren moet op eigen kracht verder worden gegaan en dat lukt. De groei zet in en alle ingelegde gelden kunnen onder de leden worden geplaatst. Soms moet op de Centrale Bank in Utrecht een beroep worden gedaan om bij te springen. Met de Eerste Wereldoorlog in zicht wordt f 60.000,- spaargeld ingelegd en slechts f 1.200,- opgenomen. Door stijgende prijzen voor tuinbouwproducten komen tijdens en na de oorlog in het Vinkeveense veel tuinderijen opzetten. Is er in 1911 slechts 11/2 ha tuingrond, in 1919 is dat al gestegen tot 137 ha. Daarna komt de terugslag. In 1936 is er nog maar 64 ha over.

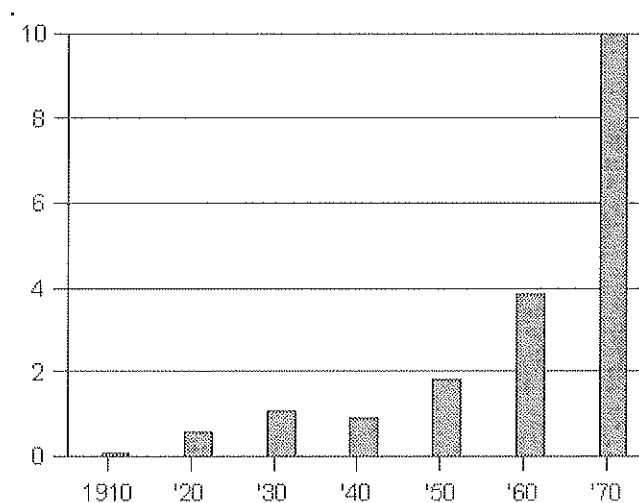
Het zijn de agrariërs, de tuinders en de middenstanders die het meeste geld naar de bank brengen. De arbeider niet, die houdt daarvoor te weinig over. De tweede crisis tekent zich af aan het begin van de jaren '30. De gunstige periode, vooral in de tuinderij, lijkt voorbij en er moet steeds meer beroep worden gedaan op de financiële draagkracht van de borgen. De hoge rente van de afgelopen jaren heeft voor een vloed aan kapitaal gezorgd.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt weinig geïnvesteerd. Veel geld wordt gebruikt om kredieten af te lossen en wat overblijft verdwijnt op de spaarrekening. Je kunt er toch niets mee doen. Voor de bank is die vloed aan kapitaal een probleem, want ze kunnen het nergens goed beleggen. De rente zit rond de 2% zodat het niet aantrekkelijk is te beleggen in aandelen van de Centrale Bank. Rijksobligaties geven op

den duur meer profijt, denkt men en die worden dan ook gekocht. De jaren na de oorlog zijn voorspoedige jaren met slechts hier en daar een dip. In 1951 wordt nog gesproken over een voorschot van f 8.000,- gulden om de verveners te betalen voor de levering van 12 miljoen turven aan de provincie Utrecht. Het zal de laatste keer zijn dat het woord turf valt. De kredietverlening loopt langzaam terug door de geringe huizenmarkt en de bank moet bijdragen aan de landelijke stroppenpot.

De ingelegde spaargelden bij de Vinkeveense bank geven een idee van de groei:

Bank Vinkveen periode 1910-1970

Totaal aan ingelegde spaargelden x 1.000.000 gulden

De maatschappelijke beschouwingen

De jaarverslagen van kassier en secretaris Lutz worden na de Eerste Wereldoorlog steeds meer politiek en maatschappelijk beschouwend. Niet zelden worden er zelfs meerdere pagina's aan besteed. In 1918 waarschuwt hij niet te beleggen in buitenlandse fondsen. "Kijk maar naar de Russische staatsschuld, die zomaar werd weggestreept en naar Napoleon die hetzelfde deed, waaronder de waterschappen nu nog lijden", schrijft hij. De kassier ziet zware tijden en chaos tegemoet als eenmaal de beperkende maatregelen, die de regering heeft ingesteld, zijn opgeheven en wie dan over voldoende liquide middelen kan beschikken, zal een grote voorsprong hebben. "En dat zijn de coöperatieve banken", voorspelt de kassier. In

1924 hebben veel handelsbanken het inderdaad moeilijk. Bijkantoren worden gesloten en personeel ontslagen. Voor de Vinkeveense bank is dat jaar met f 2.500,- winst echter een recordjaar. In 1927 vernielt een stormramp veel kassen, die volgens de kassier met God's hulp zijn hersteld. Tegelijkertijd ziet hij donkere wolken naderen door het wroeten en stoken van communisten en socialisten.

Voorzitter en huisarts J.J.M. Pierrot, die in 1925 aantreedt, stapt in de voetsporen van de kassier en begint de Algemene Vergaderingen met lange betogen over de maatschappelijke toestanden en wat daaraan vast zit. Aan het begin van de jaren '30 spreekt hij over een ernstige avond en meldt dat "geld nog altijd de oorzaak is van hebzucht en dat wantrouwen edele gevoelens verstikt." De voorgelezen jaarverslagen van de kassier en de betogen van Pierrot missen hun invloed niet op het aantal leden dat de algemene ledenvergaderingen bezoekt. Steeds meer leden komen luisteren naar de gevoelige woorden van Pierrot en de waarschuwingen van de kassier tegen het naderend communisme.

In 1932 acht Lutz "de boerenstand te hoog om zich door het zoet gefluit van de vogelaar

te laten vangen", maar erg gerust is hij niet. Twee pagina's in het jaarverslag worden gewijd aan de Russische revolutie en de gevolgen ervan voor de boerenstand. In 1932 verdedigt voorzitter Pierrot het voorstel om de Vinkeveense Burgerwacht jaarlijks f 100,- subsidie te geven. "Schiетоefeningen in het Vinkeveense zijn noodzakelijk om stropende benden uit Utrecht of Amsterdam een halt toe te roepen", roept hij. Burgemeester Mühlradt, die ook af en toe ook de ledenvergadering bezoekt, merkt op dat dit inderdaad een zaak is voor de gemeente. "De regering financiert de Vrijwillige Landstorm, de gemeente moet de Burgerwacht steunen."

Bestuur en personeel

De besturen zijn op het reilen en zeilen van de Vinkeveense bank van grote invloed. Mede door het langdurige aanblijven van bestuursleden en directies. Vijfentwintig jaar bij de bank is heel normaal. De kassiers Lutz en Van Zwieten en de bestuurders Vredendaal, Verrips, Burggraaff en Berendsen houden het zelfs veel langer uit. In 1925 verschijnt dokter Pierrot als voorzitter van de Raad van Toezicht. Hij zal in de cruciale jaren van voor en na de oorlog zijn stempel op de bank drukken mede door zijn

Het bestuur, de Raad van Toezicht en twee medewerkers in juni 1980. Van links naar rechts; G.C.M. Haak, M. Burggraaff, N. Celie, G.J.M. Berendsen, H. Berkelaar, A. van der Vliet, H. Kerkhof, P.C. van Zwieten.

niet aflatende lange maatschappelijk getinte inleidingen tijdens de ledenvergaderingen. Deze inleidingen stoppen alleen gedurende de oorlogsjaren. Het is zijn stilzwijgend protest tegen de bezetting. Als Pierrot in april 1951 overlijdt, wordt voorgesteld om uit piëteit niet direct in de vacature te voorzien.

Pas in 1953 zal de econoom en gemeente-secretaris Berendsen de plaats van de zeer gewaardeerde huisarts innemen. In 1998 vertelt hij: "Ze vroegen meteen of ik dokter Pierrot wilde opvolgen. Maar ik had helemaal geen affiniteit met het bankwezen en ik wilde daarom eerst als gewoon lid de kat uit de boom kijken." Lachend vervolgt hij: "Bestuursleden worden gevraagd, leden niet. Die moeten zich zelf aanmelden. Toen ik kwam, kon iedereen bestuurslid worden van de bank. De enige voorwaarde was dat je niet onbemiddeld moest zijn en enige bekendheid in het dorp moest hebben. Want de bank steunde op notabelen en op vertrouwen", aldus Berendsen. Vijfendertig jaar later, in juni 1988 zal de dan 70 jaar geworden Berendsen zich niet meer herkiesbaar mogen stellen. Hij heeft dan net met succes de fusie tussen Rabobank Wilnis (en Waverveen) en Rabobank Vinkeveen afgerond en in februari 1988 de eerste vergadering van de gefuseerde bank mogen voorzitten.

Na de fusie met Wilnis zijn de statuten herzien. Het stellen van tegenkandidaten voor herkiesbare leden kan niet langer en de huidige bestuursleden kunnen daarom weer lang blijven zitten als ze tenminste niet door de algemene ledenvergadering naar huis worden gestuurd.

In de jaren voor de oorlog doet de kassier alles allemaal alleen. In drukke tijden is er af en toe een hulpje, maar daar blijft het bij. Na de oorlog komt daar verandering in. Het begint met het vele werk dat de geldzuivering met zich meebrengt en met de daarop volgende groei. Ex-directeur Van Zwieten jr. weet nog veel van die na-oorlogse periode. "Vanwege die geldzuivering moesten alle oude gelden bij de bank ingeleverd worden en doorgestuurd naar de Centrale Bank in Utrecht. Omdat de Vinkeveense

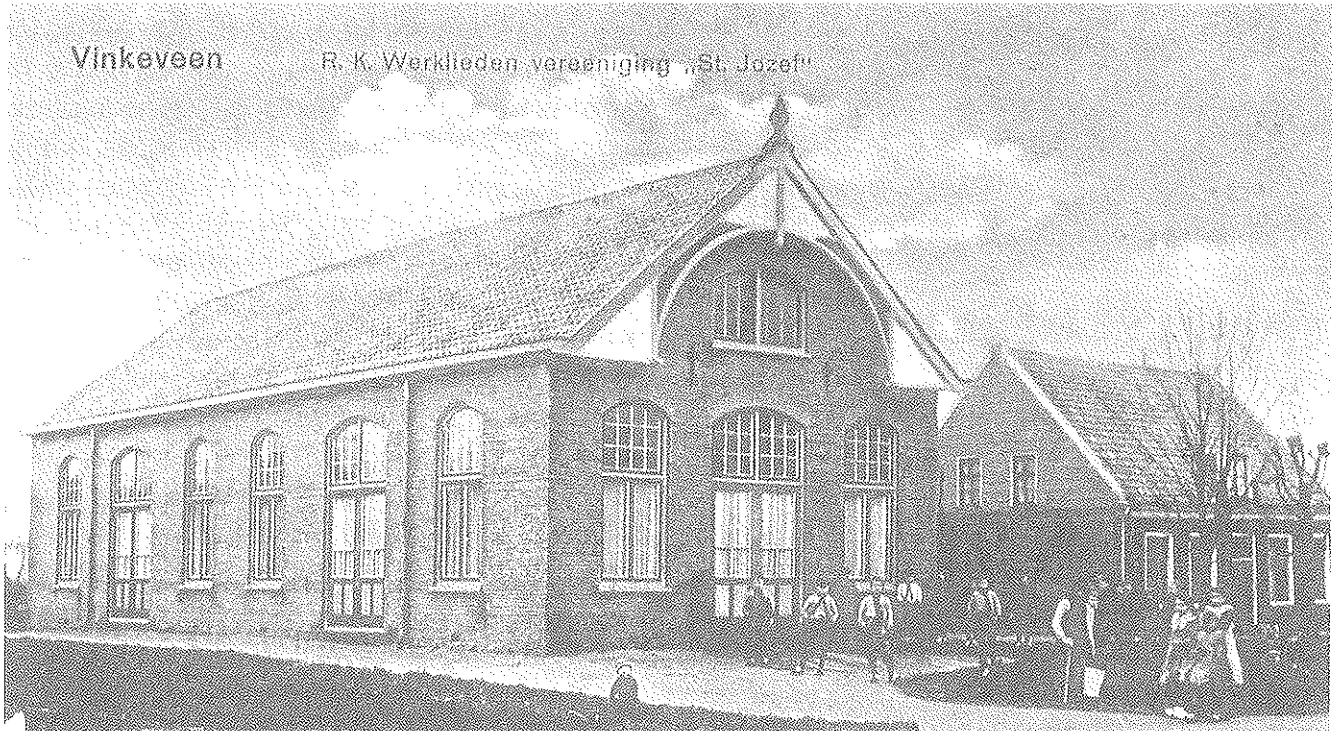
bank in die tijd geen kluis bezat, reisde de hulpkassier regelmatig met pakken geld per bus naar Utrecht. Het geld lag gewoon in het bagagerek. Er is nooit iets mee gebeurd. Het woord 'criminaliteit' was toen nog onbekend. Op deze manier moest ik het geld afgeven op het hoofdkantoor," vertelt de ex-directeur.

In 1970 heeft Van Zwieten, die dan directeur wordt genoemd, vijf medewerkers onder zich. Eén van die medewerkers wordt dan door het Bestuur benoemd tot onderdirecteur, maar dat mag eigenlijk niet van de Centrale Bank. Een onderdirecteur mag pas bij 30 werknemers en die heeft de Vinkeveense vestiging nog lang niet. De Coöperatieve Boerenleenbank Vinkeveen gaat echter niet in op wat de Centrale Bank allemaal zegt en de onderdirecteur blijft onderdirecteur. Eind 1973 heeft de bank 11 mensen in dienst en de groei houdt maar niet op. Van Zwieten herinnert zich die groei nog goed en de 15 mensen die hij later onder zich heeft.

De Algemene Vergaderingen

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog vinden de ledenvergaderingen plaats in het gebouw van de r.-k. Werkliedenvereniging 'St. Jozef'. Kennelijk is daar genoeg ruimte voor de soms grote opkomst. In 1927 komen 270 leden, die allemaal twee sigaren en een consumptie krijgen. In maart 1930 is dat aantal zelfs gegroeid tot 286. De opkomst in de jaren '30 is zelden lager dan 230 leden. Deze grote getallen zijn na de oorlog nooit meer gehaald. Of die twee sigaren ook met de grote opkomst te maken hebben, is niet duidelijk. Over de boeten bij niet verschijnen wordt bijna niet meer geklaagd. Wel wordt melding gemaakt van leden die vroegtijdig de vergaderingen verlaten en zich daardoor blootstellen aan nieuwe boeten.

De Vinkeveense leden houden op ledenvergaderingen hun mond niet dicht en letten zeer goed op wat het Bestuur doet. Maar het Bestuur laat zich niet alles zeggen. Een jong lid vraagt in 1952 hoe de nieuwbouw gefinancierd gaat worden. De voorzitter antwoordt vermanend dat hij nog een jeugdig lid is en zal

Het gebouw van de R.K. Werklieden Vereniging 'St. Jozef'.

ervaren dat dit bij het Bestuur in goede handen is. In 1953 wordt tegen de zin van de vergadering een middenstander in het Bestuur voorgesteld in plaats van een agrariër en een jaar later moet voorzitter Berendsen verklaren dat het Bestuur niets te verbergen heeft. Desgevraagd herinnert hij zich dat voorval nog. "Het ging om een bestuurslid dat naar Abcoude was verhuisd en door ons opnieuw als bestuurslid was voorgedragen. Abcoude lag buiten het werkgebied van de bank en die voordracht kon statutair dus niet."

In de jaren '60 loopt de interesse van de leden terug. In mei 1968 telt de bank 443 leden waarvan 37 de jaarvergadering komen bezoeken en dan nog omdat het moet. In de jaren '70 klaagt de vergadering over de steeds zakelijker wordende houding van de bank. De goedertierenheid en de intieme sfeer lijken verleden tijd te zijn geworden en dat heeft effect op de opkomst. Ondanks de twee sigaren, die volgens voorzitter Berendsen persé van het merk 'La Paz' moesten zijn.

De behuizingen

De eerste jaren na de oprichting houdt de bank kantoor in de woning van kassier Lutz.

Deze woning is onderdeel van de openbare school waar hij hoofd der school is. In 1926 verhuist de bank met de kassier naar de r.-k. jongensschool aan de Herenweg. Voormalig directeur Van Zwieten herinnert zich die locatie nog goed. "Klompen in de gang en zo gehorig als wat." In 1951 koopt de bank het pand van de toenmalige bestuursvoorzitter Pohl. Het ligt aan de andere kant van de Herenweg, op de plek waar de huidige Rabobank staat. Het is een statig groot vierkant gebouw met drie dakkapellen en een balkon. In het linkerdeel blijft de voorzitter wonen en rechts zit de bank. Aan de gevel zit een klok waaronder de lichtbak met het woord 'Boerenleenbank'.

Bij de opening van de nieuwe vestiging worden alleen de banken in Waverveen, Baambrugge en Breukelen uitgenodigd. De bank in Mijdrecht is niet uitgenodigd. Ex-voorzitter Berendsen: "In die dagen zagen we Mijdrecht als concurrent. Mijdrecht had veel klanten in ons werkgebied." Het statige pand zal tot 1966 dienst doen als bankgebouw, waarna het wordt afgebroken om plaats te maken voor nieuwbouw. Boven woont de kassier met zijn gezin. Op de begane grond wordt bank gehouden. In 1968 moet de kassier de bovenwoning verlaten. De bank groeit hard en heeft

Het pand van de bestuursvoorzitter Pohl aan de Herenweg (foto architectenbureau E.Schreurs te Vinkeveen).

de ruimte dringend nodig. Twee jaar later wordt het dan geheel vernieuwde pand, dat dan 'hoofdkantoor' gaat heten en na veel discussies in de bestuursorganen tot stand is gekomen, feestelijk geopend. De bank heeft dan gemoderniseerde vestigingen in Waverveen, Wilnis en Vinkeveen.

In 1970 wordt een bijkantoor in de nieuwe wijk Zuiderwaard geopend. De bouw van de nieuwe wijken in Vinkeveen zal voor veel nieuwe hypotheken zorg dragen en op die manier wil men de bank dichterbij de klant brengen. In 1990 wordt dat kantoor uit kostenoverwegingen gesloten. Om oudere Vinkeveeners te gerieven wordt wekelijks nog een uurtje zitting gehouden in het verzorgingshuis 'Zuiderhof'.

De jubilea

In 1918 bestaat de bank 12 1/2 jaar. De inspecteur van de Centrale Bank steelt de show als hij meldt dat mede door de inzet van de Vinkeveense bank het credietwezen en beheer van de Centrale Bank tot een betere organisatie is gekomen. "De schoone rede werd meer-malen door applaus onderbroken en stormachtig toegejuicht", melden de notulen.

In maart 1929 wordt f 300,- opzij gelegd om het jaar daarop het zilveren feest te vieren. Aftredende en jubilerende bestuursleden worden in het Vinkeveense van voor de oorlog altijd in het zonnetje gezet. Het zilveren jubileum van de kassier wordt herdacht met een cassette tafelzilver en een schrijfbureau. Twee zilveren bestuursleden krijgen een leunstoel en rooktafel.

In 1945 bestaat de bank 40 jaar en is het 25 jaar geleden dat kassier Van Zwieten in dienst is getreden. Ondanks de kleine keus zo vlak na de oorlog krijgt iedereen op de ledenvergadering een consumptie. In oktober 1946 wordt dan alsnog het 40-jarig jubileum gevierd. Simpel en alleen door een feestvergadering te organiseren, een aantal sprekers bijeen te roepen en het Wilhelmus te zingen. Zo vlak na de oorlog overheersen de nationale gevoelens nog. Het gouden feest in september 1955 wordt twee dagen feestvieren - in de fabriekshal van de gebroeders Meijer - wat de bank f 2.500,- kost. Die hal lag achter het huidige bankgebouw aan de Herenweg naast het verzorgingshuis 'Vinkenoord', dat weer naast het verpleeghuis 'Maria-Oord' ligt.

De viering van het 75-jarig feest in 1980 is van invloed op de resultaten. Ter gelegenheid van het jubileum schenkt de bank aan de Vinkeveense gemeenschap 'de Turfsteker'. Dit beeldje staat op het Kloosterplein. Ondanks de kosten van het jubileum bedraagt de winst over 1980 een ton. Tot verdere vieringen komt de bank na 1980 niet meer, want in 1994 fuseert de Vinkeveense Rabobank met de Mijdrechtse Rabobank.

Het beeld van de 'Turfsteker' vervaardigd door de bekende beeldhouwer Pieter de Monchy en geplaatst op het Kloosterplein.

De Coöperatieve Raiffeisenbank in Wilnis

door Piet Grundmann

In Wilnis is in de jaren '50 en '60 P.G. van Dam zeer actief in de dorpsgemeenschap. Hij is raadslid, later wethouder, voorzitter van de Christelijk Historische Unie en tevens plaatselijk vertegenwoordiger in het Utrechts Landbouw Genootschap (U.L.G.). In die laatste hoedanigheid ontmoet hij in het najaar van 1963 de toenmalige Commissaris van de Koningin, mr. C.Th.E. Graaf van Lynden van Sandenburg. Deze graaf is de voorzitter van het U.L.G. en bestuurslid van de Centrale Coöperatieve Raiffeisenbank te Utrecht. Tijdens die ontmoeting wijst Van Lynden op het ontbreken van een Raiffeisenbank in Wilnis. Op het terrein van het coöperatieve bankwezen is Wilnis nog een witte plek in de provincie Utrecht. Van Lynden vraagt aan Van Dam te onderzoeken of het mogelijk is in Wilnis een bank te vestigen.

De oprichting

Van Dam stelt vervolgens samen met zijn buurman en vriend, J.P. Engel, een onderzoek in. Beiden komen tot de conclusie dat er mogelijkheden zijn. Immers, de sinds de jaren '20 bestaande Boaz-bank in Wilnis is in het midden van de jaren '50 overgenomen door de Nederlandsche Handel-Maatschappij (N.H.M.). Daarmee eindigt de invloed van de plaatselijke bevolking op de bank. Eind jaren '50 verplaatst de N.H.M. haar vestiging naar Mijdrecht, dat door de industriële bedrijvigheid een grotere aantrekkingskracht uitoefent dan het agrarische Wilnis. In het dorp blijft alleen een betaalkantoor over.

Naar aanleiding van het onderzoek worden - in overleg met de Centrale Raiffeisenbank - statuten en een huishoudelijk reglement opgesteld om te komen tot de oprichting van een nieuwe bank.

Op 16 januari 1964 wordt in etablissement 'de Vergulde Wagen' de oprichtingsvergadering gehouden onder voorzitterschap van Van Dam. Van de 117 uitgenodigden zijn er 29 aanwezig: een opkomstpercentage van 25%.

Opvallend is dat in de aanhef van de notulen melding wordt gemaakt van een 'Raiffeisen-Bank-Boerenleenbank', terwijl een groot deel van de genodigden, zo'n 40%, behoort tot de plaatselijke middenstand, zoals bakkers, slaggers, kruideniers en zelfstandige ambachtslieden. Ook de bewaard gebleven adreslijst vermeldt de oprichting van een Boerenleenbank. Overigens ligt een dergelijke benaming voor de hand in een agrarisch dorp.

P.G. van Dam, initiatiefnemer tot oprichting van de Raiffeisenbank in Wilnis en tevens de eerste voorzitter.

De initiatiefnemers hebben de potentiële leden van de bank gezocht onder het protestants-christelijk volksdeel van Wilnis. De leden van de voormalige Boaz-bank kwamen uit dezelfde richting. De verzuiling doet zich hier gelden. Men doet de van origine rooms-katholieke Boerenleenbank in Mijdrecht vooralsnog geen concurrentie aan, omdat men zich richt op protestanten. De bestuursleden van de slui-

merende Boaz-bank zijn ook uitgenodigd en voor een groot deel aanwezig. Hoewel er geen sprake is van een algemene ontevredenheid over de N.H.M., wil men meer eigen invloed op de gang van zaken bij de bank.

Na discussie over de wenselijkheid van een coöperatieve bank worden de voorstanders verzocht te blijven. Zij vormen een voorlopig comité dat belast wordt met de feitelijke oprichting van de bank. Het comité bestaat uit P.G. van Dam, J.P. Engel, W. Griffioen, J. Ende - de enige niet-agrariër - , D.J. Groeneweg en W. Hogendoorn.

Nog diezelfde middag passeert ten overstaan van notaris Van der Heijden in Mijdrecht de akte waarin de statuten van de vereniging 'Coöperatieve Raiffeisen-Bank Wilnis' worden vastgelegd. Het werkgebied van de nieuwe bank wordt omschreven als "Wilnis en naaste omgeving." Dat zal later consequenties hebben.

Enige dagen later wordt de personele verdeling van de bestuursfuncties geregeld. Van

Dam wordt voorzitter van het Bestuur, J.P. Engel secretaris en W. Griffioen gewoon lid. De Raad van Toezicht wordt gevormd door J. Ende, voorzitter, W. Hogendoorn, secretaris en D.J. Groeneweg als gewoon lid.

De eerste jaren: 1964 - 1968

De eerste zorg van de bestuurders betreft het aanstellen van personeel en de huisvesting. Nadat twee mensen uit Wilnis bedanken voor het kassierschap, schuift de Centrale Bank G.A. Louwerse naar voren. Hij heeft de nodige opleidingen gevolgd en beschikt over ervaring. Na een korte tijdelijke benoeming wordt hij in juni 1964 aangesteld in vaste dienst.

De huisvesting is een moeilijker zaak, hoewel men bij de start kan beschikken over een tijdelijk kantoor in een houten gebouwtje naast de Nederlands-Hervormde kerk. Naast zijn kosterschap leidt P. Bluemink daar een reproductiebedrijfje. Van hem huurt men de kantoorruimte en men mag zijn schrijfmachine gebruiken. De officiële ingebruikname van het bankkantoor wordt op 23 maart 1964 verricht

De oude boerderij op de hoek van de Herenweg en de Burg. Padmosweg.

door burgemeester dr. J. van der Haar. Hij ont-hult het naambord 'Raiffeisenbank'.

De oprichters zijn nog niet zo overtuigd van hun zaak, want men start niet eerder met de bank dan dat er financiële zekerheid is. Door een garantieverklaring van de Centrale Bank worden de negatieve resultaten voor een termijn van vijf jaar gedekt.

Er wordt inmiddels met de gemeente Wilnis onderhandeld over de aankoop van een perceel grond op de hoek van de Raadhuisstraat en de Koningin Julianastraat. Maar het komt niet tot een raadsbesluit, omdat zes van de elf raadsleden zich verzetten tegen de grondverkoop. Vervolgens kopen de voorzitters van het Bestuur en Raad van Toezicht in 1964 een perceel bouwgrond met boerderij op de hoek van Herenweg en Burgemeester Padmosweg van W. Tijsseling. Er wordt een noodgebouw geplaatst, in afwachting van nieuwbouw. Daartoe wordt de oude boerderij op dat perceel gesloopt.

De bouwwerkzaamheden laten lang op zich wachten, want eerst moeten de Centrale Bank en de rijksoverheid goedkeuring verlenen. Pas eind 1967 kan tot aanbesteding worden overgegaan voor een bedrag van f 163.600,-. Op 5 december 1967 slaat de dan 10-jarige Nina Kruiswijk de eerste paal. Zij is de winnares van de daartoe georganiseerde wedstrijd.

Op 8 november 1968 opent burgemeester Van der Haar het nieuwbouwpand. Na bijna vijf jaar is er dan eindelijk een permanente oplossing voor de huisvesting.

Het gaat goed met de bank. Het aantal rekeninghouders en spaarinleggers neemt gesta-dig toe. Vanaf het begin wordt gewerkt met een bescheiden winst, maar de solvabiliteit blijft laag. De bank in Wilnis haalt nooit het door de Centrale Bank gestelde minimum.

Personeel

De eerste kassier is G.A. Louwse. Bij verdere ontplooiing van de bank mag hij zich directeur noemen. Medio 1967 wordt mevrouw

A. Bos-Hoeksema aangesteld en begin 1968 wordt L.W. van Rooijen benoemd. Hij krijgt de toezegging dat hij te zijner tijd kantoorhouder zal worden in een eventueel te openen kantoor in Mijdrecht. Door de uitbreiding van de werkzaamheden neemt de bank meer personeel aan. Veelal doet men een beroep op schoolverlaters. Dit heeft overigens een personeelsverloop tot gevolg. Als zich in de zomer van 1969 laat aanzien dat het bijkantoor in Mijdrecht zal worden gerealiseerd, wordt vooruitlopend op die situatie W. Visser benoemd.

Ten gevolge van de fusie met Waverveen - eind 1977 - wordt de heer Joh. Marijs, directeur van de Waverveense bank, aangesteld als waarnemend directeur.

Eind 1985 treedt de 62-jarige Louwse op eigen verzoek vervroegd uit. In afwachting van de fusiebesprekingen met Mijdrecht wordt B.J. Muller als waarnemend directeur aangesteld. Maar nog voordat het overleg is afgerond, aanvaardt hij een functie bij de Rabobank Tilburg. Zijn opvolger, J.A. Bakker, maakt nog geen jaar vol. Met de fusie op 1 februari 1988 gaat al het personeel over in dienst van de Rabobank Vinkeveen.

Bijkantoor in Mijdrecht

Al snel na de stichting zoekt en vindt de Wilnise bank expansiemogelijkheden in Mijdrecht. Daar kan namelijk geprofiteerd worden van de zich ontwikkelende industrialisatie. Men

Het bijkantoor van de Boerenleenbank Mijdrecht aan de Prinses Margrietlaan.

beschouwt de Mijdrechtse Boerenleenbank als concurrent. Aangezien zich bij de Wilnise bank ook mensen uit Mijdrecht aansluiten, hoopt men door de opening van een bijkantoor meer grip te krijgen op een potentieel cliëntenbestand in Mijdrecht. Daarom huurt men in het nieuwe winkelcentrum 'Adelhof' een pand. Vooruitlopend op de opening van dat bijkantoor aan de Prinses Margrietlaan wordt in maart 1970 de naam van de bank officieel gewijzigd in 'Raiffeisenbank Mijdrecht-Wilnis W.A.'

De Mijdrechtse Boerenleenbank beschouwt de actie uit Wilnis als een vijandige daad. Men spreekt niet meer over concurrent, maar over tegenstander. Als reactie opent de Boerenleenbank korte tijd later direct naast het winkelcentrum ook een bijkantoor. De Wilnise bank besluit in 1981 haar bijkantoor aan de Prinses Margrietlaan te verplaatsen naar het pand van de voormalige zuivelhandel van T. Treur in de Mijdrechtse Dorpsstraat. Deze vestiging is nog steeds in gebruik als Rabobank.

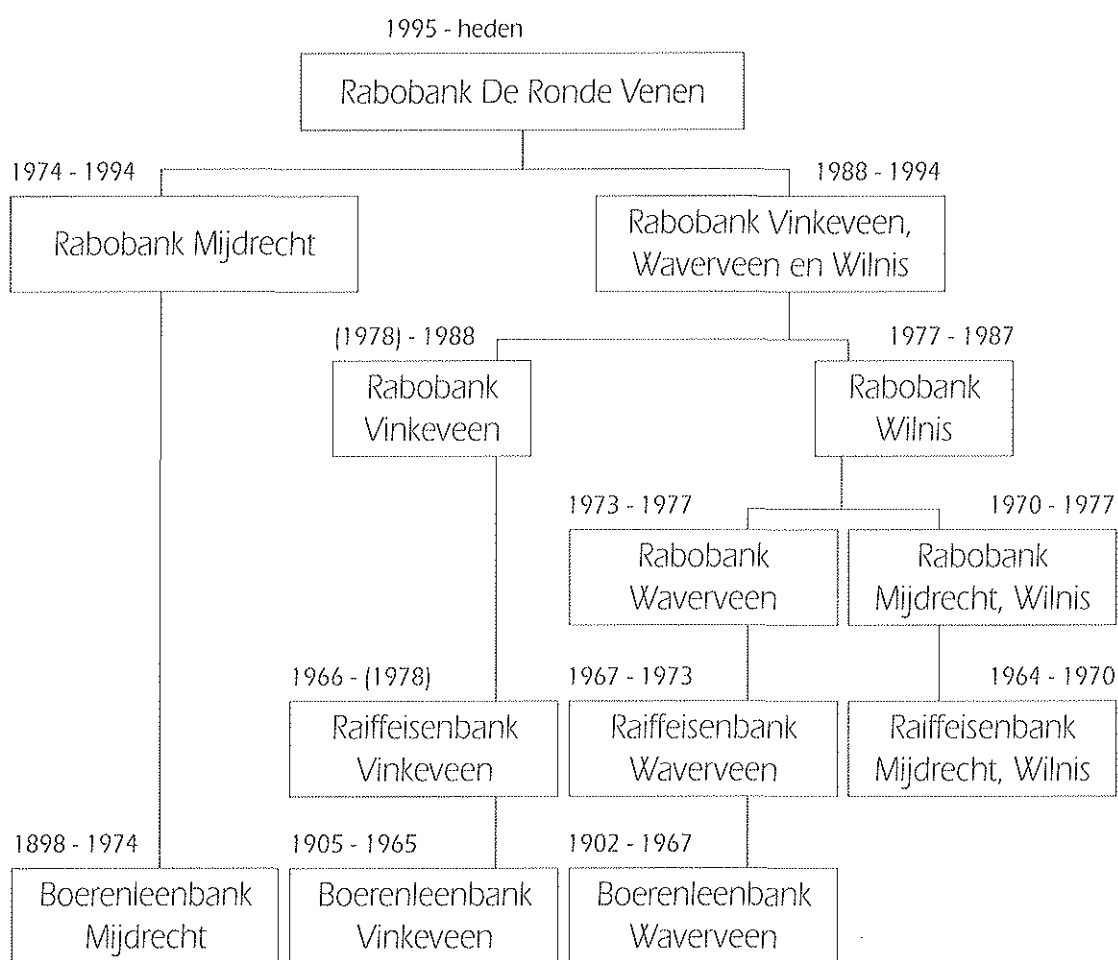
Het bijkantoor in de Dorpsstraat te Mijdrecht, voormalig bijkantoor van Wilnis.

De fusie-perikelen

door Jan Rouwenhorst

In 1970 maken de Coöperatieve Boerenleenbank te Eindhoven en de Coöperatieve Raiffeisenbank te Utrecht bekend te streven naar "een zo nauw mogelijk samengaan" en dat de aangesloten banken onder een gemeenschappelijke naam naar buiten zullen treden. "Ongetwijfeld biedt het samengaan wijde perspectieven voor een verdere ontwikkeling van de aangesloten banken", zo staat optimistisch in het jaarverslag over 1970.

De praktijk in De Ronde Venen toont echter aan dat samenwerking op plaatselijk niveau allerm minst vanzelfsprekend is. De coöperatieve banken opereren tot in de jaren '70 geheel zelfstandig en hebben nauwelijks behoefte aan overleg. Toch pleit L.H. van Walraven, woonachtig in Mijdrecht, maar bestuurder bij de bank in Wilnis, al in het begin van de jaren '70 voor een onderzoek naar de mogelijkheden om te komen tot de oprichting van een 'streekbank'. "Ik heb me in dat verband wel eens als een roepende in de woestijn beschouwd." Pas in 1995 is sprake van één Rabobank in de gemeente De Ronde Venen.

Fusiebesprekingen 1973 - 1974 Boerenleenbank Mijdrecht en Raiffeisenbank Mijdrecht-Wilnis

In maart 1973 komen de besturen van de banken uit Mijdrecht en Wilnis bijeen. Over het gespreksonderwerp bestaat geen misverstand. Er moet gewerkt worden aan de totstandkoming van een fusie tussen beide banken. "Iedere andere optie is een noodoplossing", aldus K.F.A. Roncken, die namens de Centrale Bank aanwezig is. Pikant detail is dat beide banken een bijkantoor hebben in de Prinses Margrietlaan te Mijdrecht. Deze situatie doet de onderlinge verhoudingen geen goed.

In mei 1973 gaan beide banken akkoord met het principebesluit tot fusie. Maar al binnen twee weken doen zich onoverkomelijke meningsverschillen voor. Het betreft de zetelverdeling in het nieuw te vormen Bestuur en in de Raad van Toezicht. Ook de toewijzing van beide voorzittersfuncties is onderwerp van discussie. De Centrale Bank wil alles regelen op basis van gelijkwaardigheid, voor zover dat niet in strijd is met de realiteit. Mijdrecht eist zowel in het Bestuur als in de Raad van Toezicht drie van de vijf plaatsen op.

De tegenstelling verscherpt als het gaat om de inpassing op directieniveau. Mijdrecht opteert voor één directeur. Daarentegen zou men in Wilnis "zelfs de geringste bovenschikking van de directeur van de Boerenleenbank niet willen accepteren", staat genotuleerd in een Mijdrechts verslag. Uit andere stukken blijkt echter dat de bankdirecteur van Wilnis bereid is een gelijkwaardige functie elders te aanvaarden en dat ook over een - gering - verschil in salaris te praten is.

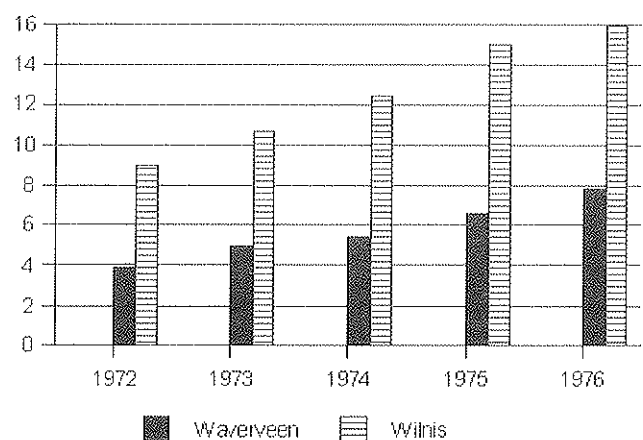
De verwarring is compleet als het over bedragen en getallen gaat. Volgens de Raiffeisenbank zou binnen het Bestuur van de Mijdrechtse Boerenleenbank een onjuiste - lees negatieve - voorstelling gegeven zijn over de balans en over het aantal personeelsleden van de Raiffeisenbank. In het Wilnise ontstaat het gevoel dat de fusie 'inlijving' zal betekenen. En juist in Wilnis wil men onder geen voorwaarde

geconfronteerd worden met een situatie, zoals die zich eerder met de Boaz-bank heeft voorgedaan. Want die Wilnise bank heeft destijds haar zelfstandigheid verloren en is in de optiek van velen 'verworden' tot wisselkantoor en 'bijwagen' van de N.H.M. te Mijdrecht. De claims ten aanzien van personele invullingen leiden tot onoverbrugbare tegenstellingen en de voorgenomen fusie gaat niet door.

Fusiebesprekingen 1977 Rabobank Waverveen en Raiffeisenbank Mijdrecht-Wilnis

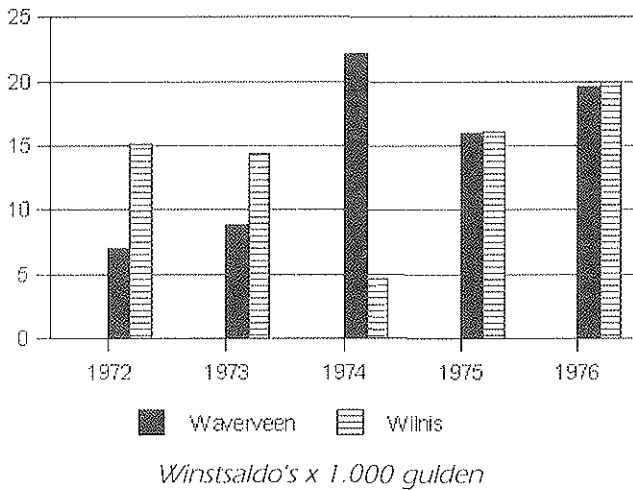
In mei 1977 komt in de beheerscolleges van Waverveen plotseling een fusie met de Raiffeisenbank in Wilnis aan de orde. Eerder is al een toenadering met Vinkeveen afgeketst, omdat leden uit Waverveen geen enkele reden zien die een fusie met Vinkeveen zou rechtvaardigen. Ook bij de fusie met Wilnis eisen ze garanties dat het kantoor in Waverveen blijft bestaan. In oktober 1977 wordt de Algemene Vergadering van de Waverveense bank ingelicht over het fusievoorstel met Wilnis. Als motieven voor het samengaan worden aangevoerd dat de kostenstijging te groot is en de groei van de bank te sterk om goed te kunnen bijhouden. Daarenboven zou de personeelsbezetting tijdens de vakantie minimaal zijn en het aannemen van een derde personeelslid te duur.

Banken Waverveen en Wilnis periode 1972-1976

Balanstotalen x 1.000.000 guilden

Banken Waverveen en Wilnis periode 1972-1976

De inspecteur van de Centrale Bank meldt dat de bank in Waverveen op de top van haar groei is en dat uitbreiding van het werkgebied niet reëel is. Niet verteld wordt dat de verhouding tussen balanstotaal en winstsaldo in Wilnis veel minder rooskleurig is. In feite worden vanuit de optiek van schaalvergroting allerlei argumenten aangevoerd om de fusie door te laten gaan. De eisen vanuit de Nederlandsche Bank zouden strenger worden, en de dagelijks door te werken papierlawine steeds groter. In ieder geval wordt het de aanwezigen zeer duidelijk gemaakt dat door het aangaan van een fusie de dienstverlening kan worden vergroot. Het bestuur moet druk uitoefenen om de vereiste meerderheid achter het fusieplan te krijgen. Er is dan door beide bestuursvoorzitters al overleg gevoerd. "In de voorkamer van Van Egmond hebben we de zaak openhartig besproken en er was al snel sprake van een vertrouwensbasis," aldus de toenmalige voorzitter van de Wilnise bank, L.H. van Walraven. "Het ging niet alleen om economische zaken, ook gevoelens speelden een belangrijke rol. We vonden elkaar in de gemoedelijke sfeer die beide banken uitstraalden. Dat gold later ook voor Vinkeveen."

In Wilnis verloopt het fusieproces vrijwel geruisloos. Toch is in beide plaatsen het verlies van de eigen zelfstandigheid een sterke, emotionele beleving. Het samengaan van beide banken - eind 1977 - komt vooral tot stand door zware druk vanuit de Centrale Bank.

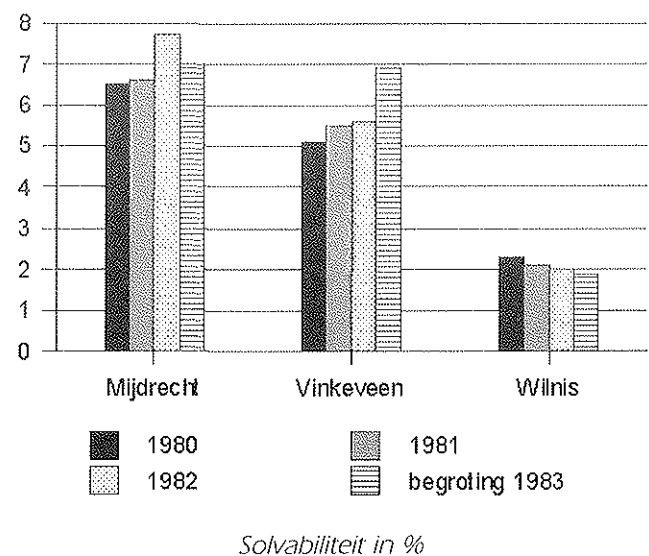
Maar die betrokkenheid wordt niet in de openbaarheid gebracht.

Fusiebesprekingen 1983 - 1984 Rabobanken van Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis (en Waverveen)

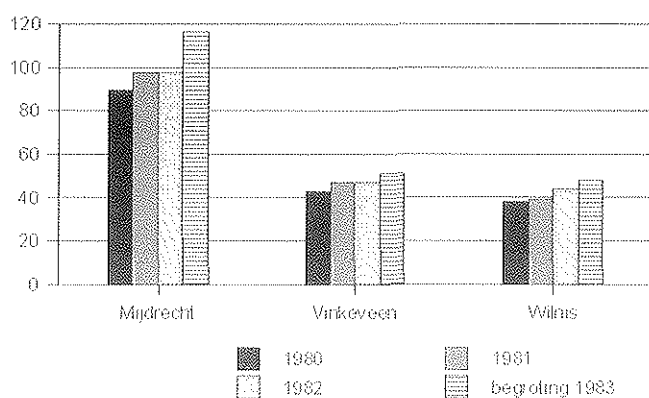
Op initiatief van de Centrale Bank vinden er in 1983 besprekingen plaats tussen de voorzitters van de Rabobanken van Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis, resp. P.A. van Diemen, G.J.M. Berendsen en L.H. van Walraven. Er is een goede reden voor de fusiebesprekingen, want binnen enkele jaren kunnen de drie plaatselijke bankdirecteuren gebruik maken van de vervroegde uittrekking. Bankdirecteur P. van Zwieten uit Vinkeveen zal al in 1984 afscheid nemen.

De drie bestuursvoorzitters gaan akkoord met het instellen van een studiec commissie, die de wenselijkheid van een fusie moet onderzoeken. Om inzicht te krijgen in de onderlinge verhoudingen worden diverse kengetallen verzameld. Het gaat o.a. om de solvabiliteit en de balanstotalen van de drie Rabobanken.

Rabobanken periode 1980-1983

Rabobanken periode 1980-1983

Balanstotalen x 1.000.000 gulden

De fusiebesprekingen van 1983 zijn mede ontstaan tegen de achtergrond dat men binnen Rabobank Nederland is geschrokken van een rapport. Dat signaleert binnen de eigen organisatie groeistagnatie en slinkende marges: het publiek wordt rentebewuster en een jong personeelsbestand impliceert stijgende kosten. Bovendien zou de kwaliteit van de dienstverlening bij de Rabobankorganisatie op een laag niveau staan. Kortom, redenen genoeg om de concurrentiekracht van de aangesloten banken zo snel mogelijk op een aanvaardbaar peil te brengen.

De strijd om de cliënt moet met grotere inzet gestreden worden en dat vereist een actieve opstelling in de markt. In dat perspectief wordt onderzocht of de geschetste problematiek niet door een grotere eenheid, door fusie ontstaan, kan worden opgevangen. Eén van de pluspunten van zo'n grotere eenheid zou de specialisatie van personeel zijn, "met alle voordelen van dien in de bediening aan de cliënt." Bovendien zou het liquiditeitsoverschot van Vinkeveen na een fusie kunnen worden aangewend in Mijdrecht, waar de bank - in relatie tot de groeiemarkt - krap bij kas is.

In juli 1983 ontstaat echter een stevige discussie over de omvang en samenstelling van het te vormen Bestuur en de Raad van Toezicht. Mijdrecht eist in beide colleges het voorzitterschap op en claimt ook een numeriek overwicht. En daarmee ligt dan een niet te demonteren tijdbom onder de fusiebesprekingen. De bank in Vinkeveen benoemt een ei-

gen directeur. Begin 1984 schrijft regiodirecteur H.J. Kerkmeester "omdat in verschillende besprekingen wel tot uitdrukking is gebracht dat over enige jaren een fusie mogelijk beter realiseerbaar kan zijn, stel ik mij voor over enige tijd contact met u op te nemen." Anderhalf jaar later is het zover.

Fusiebesprekingen 1985 - 1986

Rabobank Mijdrecht en Rabobank Wilnis (en Waverveen)

Medio 1985 benadert het regiokantoor Haarlem de plaatselijke Rabobanken van Mijdrecht en Wilnis opnieuw om over fusie te praten. Dit gebeurt nadat de bankdirecteur van Mijdrecht, B.J. Wilgers, het verzoek heeft gedaan om in de loop van 1986 vervroegd uit te treden. De directeur van Rabobank Wilnis, G.A. Louwerse, heeft een soortgelijk verzoek gedaan. Hij wil zijn functie al in het najaar van 1985 neerleggen. Volgens regiodirecteur H.J. Kerkmeester is een fusie in de eerste tien jaar niet te verwachten als er op korte termijn zowel in Wilnis als in Mijdrecht een nieuwe directeur wordt aangesteld. "Destijds zijn we gestruikeld over de samenstelling van de colleges. Nu kan door elke bank een nieuwe directeur worden aangetrokken, of de laatste stap worden overwonnen", aldus Kerkmeester, "door te praten met Wilnis." Vooralsnog blijft Vinkeveen buiten beeld. Daar is in 1984 A.P.M. Luijben als nieuwe directeur is aangesteld en Vinkeveen heeft geen behoefte aan nieuwe fusiebesprekingen.

Regiodirecteur Kerkmeester verhult niet dat er op grond van economische overwegingen gesprekken moeten worden gevoerd. Ondanks het feit dat opnieuw gekibbeld wordt over de zetel- en functieverdeling in de beheerscolleges - Mijdrecht claimt opnieuw numerieke meerderheden en beide voorzittersposten - wordt vastgelegd dat de beoogde fusiedatum 1 januari 1987 is.

De solvabiliteitspositie van de Rabobank Wilnis ligt onder het vereiste minimum van 2,9%. Rabobank Nederland wil bij het aangaan van de fusie het eigen vermogen van de

Rabobank Wilnis aanvullen tot de minimaal vereiste solvabiliteit. Voor wat betreft 1984 heeft Mijdrecht een balanstotaal van 100 miljoen en een nettowinst van ruim 1,1 miljoen gulden. Daarentegen genereert Wilnis op een balanstotaal van 51 miljoen slechts een netto resultaat van ruim zestigduizend gulden.

Tijdens vier opeenvolgende ledenvergaderingen in Wilnis staat het fusievoorstel op de agenda, maar geen enkele keer stemt de benodigde 3/4 meerderheid voor. Een ingeworteld wantrouwen tegen het als eigenzinnig beschouwde Mijdrecht en de angst voor sluiting van het bijkantoor in Waverveen zijn doorslaggevend. Ook in Mijdrecht is sprake van achterdocht. Men wil meer weten over de financiële positie van Wilnis. Rabobank Nederland blijft aansturen op een fusie, maar de plaatselijke leden wijzen dit voornemen af.

Bestuursvoorzitter Van Walraven reageert in 1998 op de opstelling vanuit de Mijdrechtse bank: "Als er zelfs vanuit de beheerscolleges veel kritiek komt op het voornemen tot fusie, dan is het duidelijk dat de geest er nog niet rijp voor is."

Fusiebesprekingen 1987

Rabobank Vinkeveen en Rabobank Wilnis (en Waverveen)

In een brief van 4 mei 1987 stuurt ir. E.M. Rintel, regiodirecteur te Haarlem een brief aan de drie Rabobanken in De Ronde Venen. Hij verwijst naar de recente intentieverklaring van zowel Vinkeveen als Wilnis met betrekking tot fusie. De reactie uit Mijdrecht is duidelijk. De voorzitters van het Bestuur en de Raad van Toezicht, respectievelijk A.E. Straathof en J.H.A. Vergeest stellen de vraag of Rabobank Nederland er wel goed aan doet de voorgenomen fusie "met een flinke financiële injectie gepaard te laten gaan." Hun voorstel is om uiterlijk in 1989 in gesprek te treden. Dan moet er een structureel betere oplossing komen.

In september 1987 komen vertegenwoordigers van de Rabobanken Vinkeveen en Wilnis bijeen. Voorzitter L.H. van Walraven uit Wilnis

stelt voor de Rabobank Wilnis bij de fusie op te heffen. Als nieuwe bankdirecteur heeft men de toenmalige directeur van Vinkeveen, A.P.M. Luijben, op het oog. Bovendien wil men het bijkantoor van Rabobank Wilnis in de Dorpsstraat van Mijdrecht overdoen aan de Rabobank Mijdrecht.

Aan de leden van de Rabobank Wilnis laat Van Walraven tijdens de Algemene Vergadering weten dat er diverse motieven zijn voor de fusie. Zo wordt de doublure van een Wilnis' kantoor in Mijdrecht "een steeds meer onhoudbare situatie."

Maar ook in financieel opzicht is de fusie ontoekombaar. De solvabiliteit van de Wilnise bank behoeft verbetering. Tenslotte is sprake van een steeds sterker wordende concurrentie. Voor een (te) kleine bank wordt een zelfstandige, levensvatbare positie dus steeds moeilijker. Van Walraven in 1998: "We waren een jonge bank en moesten een positie verwerven. Het eigen vermogen was niet groot en we waren wellicht wat minder selectief. Als een klant failliet ging, dan zong dat natuurlijk rond. Zo iets kostte de bank dan al gauw een paar ton. Het is de tijd waarin ook het idee van een 'stroppenpot' is geboren. Er zijn slechte jaren geweest, maar we hebben nooit met verlies gedraaid."

Halverwege de jaren '80 hebben beide banken elk een balanstotaal van ongeveer 60 miljoen gulden. Maar in de winstcijfers is absoluut geen sprake van gelijkwaardigheid. Als Vinkeveen in de boeken over 1986 bijna 11 miljoen aan het balanstotaal kan bij schrijven, moet Wilnis het doen met de helft. Voor alle duidelijkheid moet de correspondentie tussen Vinkeveen en het regiokantoor in Haarlem genoemd worden. Vinkeveen eist namelijk dat het werkgebied van Rabobank Mijdrecht wordt beperkt tot de gemeente Mijdrecht. Ook wil Vinkeveen garanties met betrekking tot de solvabiliteit van Wilnis. Vanuit het Wilnise is dat ingefluisterd, want zo kan de gefuseerde bank rekenen op een aanzienlijke tegemoetkoming vanuit de Centrale Bank. Per 1 februari 1988 is de fusie tussen Rabobank Vinkeveen en Rabobank Wilnis (en Waverveen) een feit.

Fusiebesprekingen sinds 1993

In 1992 is door het kringbestuur van de Rabobank een begeleidingscommissie ingesteld met de opdracht te onderzoeken wat de minimaal benodigde bedrijfsomvang dient te zijn voor een toekomstige Rabobank. Mede naar aanleiding daarvan vindt er in april 1993 overleg plaats tussen de beheerscolleges en directies van Rabobank Mijdrecht en Rabobank Vinkeveen, waartoe ook Wilnis en Waverveen behoren. Voor Mijdrecht zijn aanwezig: bestuursvoorzitter A.L.A. Kok, voor de Raad van Toezicht ing. H.W. van der Laan en bankdirecteur G. Waning.

Voor Vinkeveen nemen aan het overleg deel: bestuursvoorzitter N. Celie, de voorzitter van de Raad van Toezicht A. van der Does en bankdirecteur C.F.J.M. Mutsaers.

Het doel is een gestructureerd overleg tot stand brengen en het optimaliseren van de samenwerking. De uitvoering daarvan berust bij de directeuren Frans Mutsaers en Geert Waning. Die concluderen al snel "dat een volledige fusie de meest aangewezen vorm is om in de toekomst de markt hoogwaardig en met de vereiste slagkracht te bedienen."

Als voorwaarde stellen ze "dat de partners elkaar gelijkwaardig, met open vizier en vertrouwen tegemoet treden." Als fusiedatum wordt 1 januari 1995 genoemd en uit kostenoverwegingen wordt de Rabobank Mijdrecht dan opgeheven. Gesteld wordt dat er sprake zal zijn van positieve synergie-effecten van de fusiebanken opzichte van de huidige afzonderlijke banken. Voor een goede begripsbepaling van die moeilijke term is met potlood in de marge genoteerd "1 + 1 is geen 2 maar 11." Geen van de kantoren wordt opgeheven, er zullen geen ontslagen vallen en bij het benoemen van de nieuwe beheerscolleges zal de inbreng van de leden uit Mijdrecht en Vinkeveen gelijk zijn.

Medio 1994 worden de uitkomsten van het fusie-onderzoek gepubliceerd. Het is weinig verrassend dat de fusie onafwendbaar wordt geacht. "Fuseren betekent structureel een lager kostenniveau en daarmee ruimere mogelijkheden voor kredietverlening. Dit zal de bank helpen de eerder genoemde concurrentieslag aan te kunnen en de hiervoor noodzakelijke kwaliteitsverbetering te realiseren."

Op 1 september 1994 gaan de leden van Rabobank Vinkeveen tijdens de 90e Algemene Vergadering akkoord met het voorstel tot fusie.

In 1995 kwam de algehele fusie tot stand onder leiding van A.L.A. Kok en N.Celie, respectievelijk voorzitter van de Rabobank Mijdrecht en de Rabobank Vinkeveen.

Slechts zeven van de 107 uitgebrachte stemmen zijn tegen. Voorzitter van de vergadering in het dorps huis 'de Boei' is L.H. van Walraven. Hij hoopt dat het coöperatieve karakter van de bank wordt behouden en benadrukt dat "winst geen doel op zich is, maar een middel om te opereren." Van Walraven in 1998: "De tijd was toen rijp voor een fusie. De gemeentelijke herindeling was al lang een feit en op bankgebied was het verkeerd om elkaar als concurrenten te blijven beschouwen. Toch ging destijds de kat wel eens in de gordijnen. Want er werd in elkaars werkgebied geopenbaard en er was sprake van verschil in tarieven. Ja, dan ben je verkeerd bezig. Ik heb er een zwaar hoofd in gehad en was er emotioneel onder toen zo'n grote meerderheid voor stemde. Ik heb nog wel eens gedacht aan een lid uit Waverveen, die op eerdere vergaderingen een fusie vergeleek met de samenwerking tussen een kip en een varken. Ze spraken af dat ze eieren met ham zouden gaan verkopen. Zorg dat je bij een fusie altijd de kip bent, zo hield dat lid ons voor. Op de bewuste vergadering kon hij er om gezondheidsredenen niet bij zijn. We hebben hem een bloemetje gestuurd."

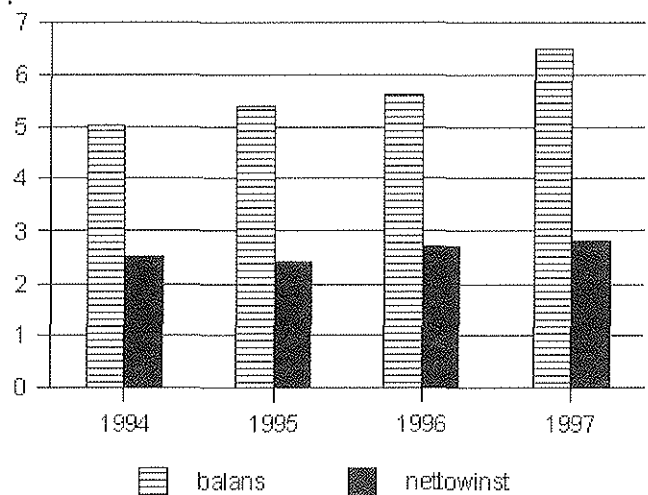
Na afloop van de bewuste bijeenkomst staan bij de uitgang schaakstukken klaar om mee te nemen. Het schaakbord kan nog niet worden uitgereikt, omdat de Rabobank Mijdrecht na een eerste ledenvergadering statutair nog een tweede bijeenkomst moeten beleggen om tot ontbinding en fusie te kunnen besluiten. Want van de ruim 700 leden die voor het nemen van zo'n besluit present moeten zijn, blijken er op de eerste bijeenkomst maar 31 aanwezig.

De cruciale vergadering in Mijdrecht vindt plaats op 21 september 1994. Dan komen 69 leden opdagen. Als gevolmachtigden vertegenwoordigen ze ook 30 anderen. Met handopsteken stemt een meerderheid voor het fusievoorstel. Ter gelegenheid van de positieve uitslag wordt champagne gedronken.

De juridische fusie van beide banken vindt plaats op 31 december 1994. De nieuwe bank

begint met een balanstotaal van ruim 500 miljoen gulden. Er werken dan 87 personeelsleden (73 mensjaren), verspreid over kantoren in Mijdrecht, Vinkeveen, Waverveen en Wilnis. De nieuwe organisatie wil zich vooral vernieuwend tonen: van een enigszins afwachtende, productgerichte organisatie wil men transformeren tot een onderneming, die actief, slagvaardig en klantgericht is.

Rabobank De Ronde Venen
periode 1994-1997

Balanstotalen x 100 miljoen gulden
Nettowinstcijfers x 1 miljoen gulden

Van fusie tot eeuwfeest: doorstart naar de toekomst

door Jan Rouwenhorst

In het jubileumjaar 1998 bestaat het bestuur van de bank uit A.L.A. Kok, drs. H.M. Kerkhof, G.H. Tijsseling en ing. J. van Walraven. De Raad van Toezicht wordt gevormd door N. Celie, J.H.A. Vergeest, drs. P. Bijman, ing. H.W. van der Laan en F. Schuring.

De bundeling van krachten na de fusie verloopt volgens plan. In de harmonisatieperiode na de samenvoeging wordt vorm gegeven aan een nieuwe organisatiestructuur. Die is gericht op het aangaan van concurrentie, verbetering van de dienstverlening, het vergroten van specialistische kennis en een verlaging van kosten. In financieel opzicht moet dat vier jaar na de fusie resulteren in een stijging van het balanstotaal met 25% tot een totaal van 630 miljoen gulden. In de sfeer van werkgelegenheid verwacht men een vermindering in de

personeelsformatie van 10% tot 65 'mensjaren' in 1999. Deze teruggang, ten gevolge van de automatisering, zou moeten worden opgevangen door natuurlijk verloop. De prognoses uit 1995 blijken tijdens het eeuwfeest al achterhaald. Het balanstotaal is medio 1998 reeds toegenomen tot 740 miljoen en ook de ontwikkeling in de werkgelegenheid overtreft de verwachting. Met een personeelsbezetting die 106 mensjaren omvat, is sprake van een forse absolute groei. Op 1 september 1998 telt Rabobank De Ronde Venen 1529 leden.

Het hoofdkantoor te Mijdrecht van de Rabobank De Ronde Venen sedert 1995.

De beheerscolleges en het management stellen zich tot taak dat de vestigingen in de diverse kernen goed bereikbaar zijn en beschikken over alle moderne technologie. Directeur Geert Waning over het te voeren klanten- en kernenbeleid: "We moeten naar de klanten toe en ons dienstbaar opstellen. Daarin zijn kwaliteit en efficiency belangrijk. Het gaat ons om meer dan geld alleen." Deze visie verwoordt hij in de zomer van 1997 tijdens de opening van de nieuwe Rabobank in de Dorpsstraat te Wilnis. "Het maken van winst is in de filosofie van de Rabobank een voorwaarde om de continuïteit van de bank te waarborgen. In dat verband werken we graag samen met organisaties die de leefbaarheid en economische bedrijvigheid in de gemeente bevorderen. Voor dat doel reserveren we jaarlijks een deel van onze winst in het 'Rabobankfonds'. Daaruit doen we uitkeringen, bestemd voor activiteiten die het lokale woon-, werk- en leefklimaat in De Ronde Venen ten goede komen."

Zo zijn bijdragen beschikbaar gesteld voor o.a. de nieuwe entree van de Openbare Bibliotheek Vinkeveen en Waverveen en de restauratie van de r.-k. kerk te Mijdrecht-Wilnis, waar de bank een gebrandschilderd raam heeft 'geadopteerd'. Ook voor de Stichting 'Berging Vickers Wellington 1943', het Veenlandencollege, de scouting, jongerencentrum 'Babel', de Hengelsportvereniging Wilnis en de toneelvereniging 'Altovi' uit Vinkeveen zijn bedragen beschikbaar gesteld. "Het is overigens niet alleen een kwestie van geld geven. Vaak ondersteunen we initiatieven ook organisatorisch, administratief of stellen we anderszins onze kennis en vaardigheden ter beschikking."

Het eeuwfeest van de Rabobank heeft als kernspreuk 'Toekomst door Samenspel'. Met dat motto wil de bank betrokkenheid tonen bij en ondersteuning geven aan maatschappelijke projecten op plaatselijk niveau. Directeur Waning: "Zo ontstaat een samenspel tussen onze organisatie en allerlei groepen in onze omgeving. We kunnen helpen om ambities waar te maken en gezamenlijk bouwen aan iets, waar iedereen wat aan heeft. Aangenaam, gezellig, leerzaam en bij voorkeur blijvend. Niet voor

niets zijn 100 jaar geleden de handen ineen geslagen. Toen ging het om de opbouw van een kredietcoöperatie met een plaatselijk werkgebied. Doel was destijds het omhoog brengen van de agrarische stand. De taak die we ons nu stellen, is onze leden en klanten meer en op een moderne manier betrekken bij de koers van de bank. Na een eeuw coöperatief bankieren kiezen we uitdrukkelijk opnieuw voor dat coöperatieve beginsel. Die uitdaging gaan we aan."

Zo is de Rabobank nauw betrokken bij de stichting 'Leefbaarheid De Ronde Venen'. In deze organisatie participeren ook de gemeente en de woningbouwcorporatie 'Westhoek Woondiensten'. Doel van deze stichting is activiteiten opzetten en uitvoeren, die de leefbaarheid in de gemeente De Ronde Venen bevorderen. Daarbij gaat het om buurt- en wijkbeheer, jongerenwerk en de advisering van ouderen op het gebied van wonen, welzijn, zorg en financiën.

Daarnaast organiseert de bank tijdens het eeuwfeest tal van activiteiten, zoals een symposium over 'Leefbaarheid door Samenspel' en een 'Euroseminar' "om ons te profileren als Euro-infobank nummer één in ons werkgebied." De jeugd is bedacht met de komst van de Rabo Top 40 Music Tour tijdens het AJOC-festival en aan de basisscholen zijn 35 gebruikte personal computers overhandigd. Samen met de middenstand is op Hemelvaartsdag een brunch in het centrum van Wilnis georganiseerd. Meer dan 400 mensen eten mee. In Mijdrecht participeert de bank o.a. in het Straattheaterfestival en een openingsfestival ter gelegenheid van het wereldkampioenschap voetbal. En in Vinkeveen zal in samenwerking met de ondernemersvereniging een activiteit in kerstsfeer worden gehouden.

Directeur Waning: "Door deelname aan allerlei projecten geven we duidelijk uiting aan onze maatschappelijke betrokkenheid. Vanuit die historie met een lokale worteling is onze bankorganisatie klaar voor de toekomst."

Nawoord

door Geert Waning

In 1998 is het honderd jaar geleden dat de basis werd gelegd voor de huidige Rabobank De Ronde Venen. In dit jubileumjaar worden onder het motto 'Toekomst door Samenspel' allerlei activiteiten georganiseerd waarbij leden, klanten en medewerkers op eigentijdse wijze invulling geven aan de coöperatieve identiteit van de bank. Bij een jubileum hoort een terugblik op het verleden van de bank. Wij waren dan ook zeer verheugd toen de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' ons aanbood de historie van onze bank op schrift te stellen. Het resultaat ligt voor u. Naar onze opvatting hebben de auteurs: Joop Frankenhuizen, Piet Grundmann, Jan Rouwenhorst Fred de Wit en redacteur Hans Toll zich op een uitstekende wijze van hun taak gekweten. Zij hebben daarbij een keuze moeten maken uit de rijke historie van onze bank. Daarbij wordt bevestigd dat de Rabobank inderdaad anders is dan andere banken.

Een bank die dankzij haar uitgangspunten en ambities inmiddels een eeuw ervaring heeft kunnen opbouwen met het helpen van mens en samenleving. Maar ook een bank die zich telkens vernieuwt en daarmee verjongt. Met haar tijd meegaat dus en als het kan ook voorop loopt. Vernieuwen en verjongen gaat niet vanzelf. De Rabobank heeft daarom op weg naar haar eeuwfeest haar lange termijn-doelstellingen herijkt. Organisatiebreed is gediscussieerd over de vraag hoe wij de klantwaarde; het leden- en klantenbelang, in deze tijd het beste kunnen dienen. Vastgesteld is dat de Rabobank er is voor iedereen, dat zij mensen helpt in hun economische ontwikkeling, dat de best mogelijke dienstverlening openstaat voor alle klanten én dat wij doeleinden van plaatselijk en algemeen belang dienen. Een bank van klanten, want zij kunnen via de leden zeggenschap uitoefenen. Kortom een bank waar men zich als klant thuis moet kunnen voelen.

Met de historie van onze bank in de hand, zijn wij van mening dat wat wij 100 jaar geleden deden; op een coöperatieve wijze samenwerken, ondanks alle veranderingen in de afgelopen jaren volledig intact is gebleven. Wij zijn de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' dan ook zeer erkentelijk voor het in beeld brengen van onze historie.

G. Waning,
directeur Rabobank De Ronde Venen

HISTORISCHE VERENIGING "DE PROOSDIJLANDEN"

opgericht 20 september 1984

Doelstelling:

De vereniging stelt zich ten doel de belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkelingen tot de regionale en lokale geschiedbeoefening in De Ronde Venen in de ruimste zin.

Bestuur:

- voorzitter, monumentenzorg	P.C. Grundmann Herenweg 38, Wilnis	telefoon 0297-281578
- vice-voorzitter, genealogie & paleografie	H.J. Röling Middenweg 1, Mijdrecht	telefoon 0297-561474
- secretaris, heemkunde & tentoonst.	H. Strubbe Kievitslaan 20, Vinkeveen	telefoon 0297-262560
- 2e secretaris, externe activiteiten	M. Th. Pietersen-Mourits Dr. J. Severijnplantsoen 2, Wilnis	telefoon 0297-282462
- penningmeester	B. van Tol-Burgers Padmosweg 38, Wilnis	telefoon 0297-284213
- 2e penningmeester, ledenadministratie	N. van Beek Irenestraat 14, Wilnis	telefoon 0297-284234
- bibliotheek & documentatie	A. Hagen Toermalijn 1, Mijdrecht	telefoon 0297-287550
- archeologie	A.W.M. van den Bosch Pijlstaartlaan 70, Vinkeveen	telefoon 0297-263356

Redactie-leden 'De Proosdijkoerier':

- hoofdredacteur & redactieadres	Hans Toll Conincksmeer 20, 3645 WG Vinkeveen	telefoon 0297-264422
- redactieleden	E-mail: htoll@wxs.nl Joop Frankenhuizen, Ton Hagen, Jan Rouwenhorst en Fred de Wit.	

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' geregistreerd onder ISSN: 1388-7165

Postadres van de vereniging:

Postbus 65, 3648 ZH Wilnis.

Verenigingslokaal:

'Het Prinsenhuis', Prinses Wilhelminalaan 31, Mijdrecht.

Lidmaatschap:

Lid worden kan door aanmelding bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

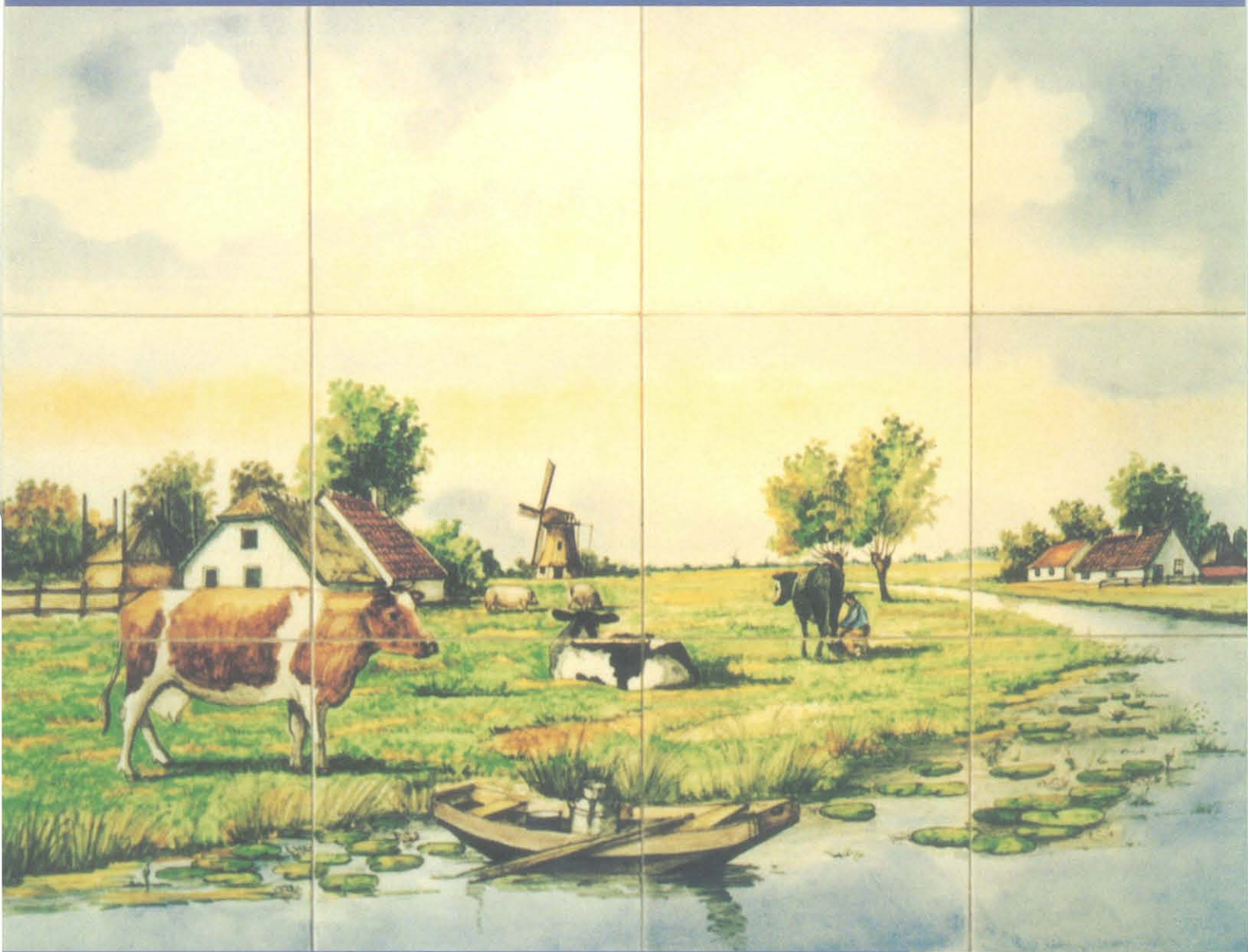
De lidmaatschapsbijdrage bedraagt f 30,- per jaar.

Bankrelatie: Rabobank De Ronde Venen, rek.nr. 36.96.18.505.

Verenigingsavond:

Iedere dinsdagavond (behalve in juli en augustus en tussen Kerstmis en Nieuwjaar) van 19.30 tot 22.00 uur in het gemeente-archief (gemeentehuis) aan de Croonstadlaan 111 te Mijdrecht.

Ook de volgende 100 jaar staan we midden in de samenleving

Mensen die beseften dat ze samen sterker stonden, vormden 100 jaar geleden kredietcoöperaties die zouden uitgroeien tot de lokale, coöperatieve Rabobanken die we nu nog steeds kennen.

Banken die met hun kennis van persoonlijke en plaatselijke situaties de klant voorop stellen. Banken van en voor mensen die willen samenwerken. Want bij de Rabobank hebben de leden het voor het zeggen. Over wie er in het Bestuur en de Raad van Toezicht zitten en over het beleid. Dat beleid richt zich anno 1998 vooral op het helpen van klanten tegen zo goed mogelijke voorwaarden.

Wij zijn voortdurend geïnteresseerd in de dingen waar onze klanten waarde aan hechten. Zoals zelfstandigheid, samenwerking en duurzaamheid. Meer en meer worden mensen zich bewust van hun eigen mogelijkheden. Dat alles wat je doet, al is het op nog zo kleine schaal, invloed heeft. Dat beseft de Rabobank al 100 jaar, en dat zal de komende 100 jaar ook zo blijven. Van een ondernemer die wil starten tot pionierswerk op het gebied van elektronisch betalingsverkeer en de zorg voor een leefbare samenleving in 2098.

Rabobank